

Проект!

ЗАКОН

ЗА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

**ЧАСТ ПЪРВА
ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ**

**ДЯЛ ПЪРВИ
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ**

**Глава първа
ПРЕДМЕТ, ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ**

Чл. 1. (1) Този закон урежда обществените отношения, свързани с опазването на културното наследство на Република България.

(2) Държавата осигурява защитата на културното наследство, независимо от местонахождението му, в съответствие с този закон и с влезлите в сила международни договори, по които Република България е страна.

Чл. 2. (1) Културното наследство обхваща нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство като съвкупност от културни ценности, които са носители на историческа памет и притежават научна или културна стойност.

(2) Културните ценности са обществено достояние и се ползват със защита от съответните държавни и общински органи в интерес на гражданите на Република България.

(3) Културните ценности могат да бъдат държавна, общинска или частна собственост.

Чл. 3. (1) Този закон има за цел да създаде условия за опазване, защита и устойчиво развитие на културното наследство и да гарантира равен достъп на гражданите до културните ценности при спазване на следните принципи:

1. равнопоставеност на различните видове културно наследство при осъществяване на неговата защита, като националното е обект на особена правна закрила;

2. децентрализация на управлението и финансирането на дейностите по опазване на културното наследство;

3. публичност и прозрачност при управлението на дейностите по опазване на културното наследство.

(2) Правото на достъп до културното наследство е възможност да се ползват културни ценности, като се осигури физически и/или интелектуален достъп до тях, без те да се увреждат или подлагат на риск.

(3) Държавата и общините създават условия и гарантират на всяко лице равен достъп до културни ценности.

Чл. 4. Държавната политика по опазване на културното наследство се провежда от министъра на културата във взаимодействие със съответните компетентни държавни и общински органи и със съдействието на гражданското общество.

Чл. 5. (1) Държавата организира опазването на културни ценности при природни бедствия и въоръжени конфликти.

(2) Опазването на културните ценности в случаите по ал. 1 се извършват при условия и по ред, определени с наредба на Министерския съвет по предложение на министъра на културата, министъра на отбраната, министъра на вътрешните работи и министъра на извънредните ситуации.

Глава втора ПОНЯТИЯ

Чл. 6. Културното наследство обхваща:

1. наземни, подземни и подводни исторически и археологически обекти и комплекси;

2. архитектурни обекти и комплекси;

3. етноложки обекти и комплекси;

4. културни ландшафти (пейзажи);

5. природни ценности (образци);

6. художествени ценности;

7. народни занаяти;

8. документално наследство;

9. аудиовизуално наследство;

10. устна традиция и език;

11. книжовни ценности;

12. обичаи, обреди, празненства, ритуали и вярвания;

13. религиозно наследство;

14. музика, песни и танци;

15. народна медицина;
16. кулинарни традиции;
17. народни игри и спортове.

3

Чл. 7. (1) Културна ценност е нематериално или материално свидетелство за човешко присъствие и дейност, което е от значение за индивида, общността или обществото и притежава научна и/или културна стойност.

(2) Не са културни ценности по смисъла на този закон монети и монетовидни предмети, датирани след 1800 година.

(3) Не са културни ценности предмети или части от предмети, които нямат научна или културна стойност (масов материал).

(4) Не са културни ценности и произведения на изобразителните изкуства на живи автори или на такива, от смъртта на които не са минали 70 години.

Чл. 8. (1) Опазването на културното наследство е системен процес на издирване, идентифициране, документиране, изследване, съхраняване, консервация, реставрация, ползване, популяризиране, интегриране и социализация на културното наследство.

(2) Защитата на културното наследство е система от мерки за осигуряване опазването му в интерес на обществото.

(3) Устойчивото развитие на културното наследство е това, което отговаря на нуждите на настоящето, без да ограничава възможността на бъдещите поколения да посрещат своите потребности.

Чл. 9. Недвижимото културно наследство обхваща културни ценности, които са трайно закрепени към земята, както и прилежащата им среда или се намират в националната акватория.

Чл. 10. Движимото културно наследство обхваща всички останали културни ценности, освен тези по чл. 9, чиято значимост не се променя в зависимост от местонахождението им.

ДЯЛ ВТОРИ

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ПО ОПАЗВАНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

Глава трета

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 11. (1) Националната система по опазване на културното наследство включва държавните и общинските органи за управление и контрол на дейностите по опазване на културното наследство, както и културните организации по опазване на културното наследство.

(2) Органи и организации по ал. 1 осъществяват дейността си в сътрудничество с Българската академия на науките, висшите училища, творчески

съюзи, професионални сдружения и други обществени организации, които имат отношения с тази дейност.

(3) Органите и организациите по ал. 2 осъществяват дейностите в съответствие с национална стратегия за културното наследство, приета от Министерския съвет.

Глава четвърта **ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО**

Чл. 12. (1) Държавната политика в областта на културното наследство се ръководи и осъществява от Министерския съвет.

(2) Министерският съвет приема стратегия за управление и опазване на културното наследство за срок от седем години по предложение на министъра на културата.

(3) Министерският съвет:

1. одобрява Индикативната листа за културното и природното наследство на Република България;
2. предоставя статут на археологически резерват и на групови недвижими културни ценности с национално значение;
3. приема планове за опазване и управление на недвижими културни ценности;
4. предоставя концесии върху недвижими културни ценности в случаите по този закон;
5. осъществява и други правомощия, предвидени в този закон.

Чл. 13. Министърът на културата:

1. прави предложения за вписване на недвижими културни ценности в Списъка на световното наследство;
2. прави предложение за предоставяне на статут “археологически резерват”;
3. предоставя статут на недвижими културни ценности, извън случаите по т. 1 и 2 и по чл. 12, ал. 3, т. 2, предложение второ;
4. предоставя статут на национално богатство на движими културни ценности;
5. издава разрешения за извършване на теренни археологически проучвания;
6. издава разрешения за създаване на частни музеи;
7. издава удостоверения за регистрация на лица, които осъществяват търговска дейност с културни ценности;
8. издава разрешения за изработване на копия и реплики на културни ценности;
9. възлага и приема планове за опазване и управление на недвижими културни ценности;
10. организира и осъществява дейността по предоставяне на концесии на недвижими културни ценности съгласно този закон и Закона за концесиите;

11. издава разрешения за износ съгласно Регламент (ЕИО) № 3911/1992 на Съвета относно износа на културни ценности наричан по-нататък "Регламент 3911/1992" и разрешения за временен износ на движими културни ценности;

12. координира, организира и контролира дейността по връщането на незаконно изнесените движими културни ценности, национално богатство;

13. координира, организира и контролира дейността по опазване на културното наследство, свързано с българската история и култура, извън територията на Република България;

14. упражнява правото на собственост от името на държавата върху културните ценности;

15. осъществява и други правомощия, определени в закона.

Чл. 14. (1) В структурата на Министерството на културата се създава Инспекторат за опазване на културното наследство, който е на пряко подчинение на министъра на културата.

(2) Инспекторатът по ал. 1 осъществява контрол за спазването на изискванията на този закон и на издадените въз основа на него актове, свързани с:

1. извършването на теренни археологически проучвания;

2. териториално-устройствената защита на недвижимите културни ценности;

3. опазването на движимите културни ценности в музеите.

(3) Инспекторатът по ал. 1 контролира и изпълнението на задълженията по този закон от физическите и юридическите лица.

Чл. 15. (1) Инспекторатът се състои от централно управление и регионални инспекторати по опазване на културното наследство.

(2) Регионалните инспекторати се създават във всеки един от районите за планиране съгласно Закона за регионалното развитие.

(3) Правомощията на инспекторите в регионалните звена се осъществяват в съответния район за планиране по ал. 1.

(4) За инспектор може да бъде назначено лице с образователно-квалификационна степен „магистър“ и пет години стаж в съответната на длъжността професионална област.

(5) Областният управител по седалището на съответния район по ал. 1 създава материални и организационно-технически условия за дейността на инспекторите.

(6) Структурата, функциите и числеността в централното управление и регионалните инспекторати се определят с устройствения правилник на Министерството на културата.

Чл. 16. Общинските съвети и кметовете организират и координират осъществяването на политиката по опазване на културното наследство на територията на съответната община, като:

1. издирват, изучават, опазват и популяризират културните ценности чрез специализираните структури в общинската администрация и чрез общинските музеи;

2. приемат стратегия за опазване на културното наследство на територията на съответната община;
3. предоставят концесии върху обекти недвижими културни ценности - общинска собственост;
4. създават общински фонд „Култура” при условията и по реда на Закона за закрила и развитие на културата.

Глава пета

НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА

Чл. 17. (1) Националният институт за паметниците на културата (НИПК) е държавен културен институт с национално значение в областта на опазване на недвижимото културно наследство.

(2) Националният институт за паметниците на културата е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище гр. София и е второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министъра на културата.

Чл. 18. Националният институт за паметниците на културата:

1. подпомага министъра на културата при упражняването на неговите правомощия по провеждане на държавната политика в областта на опазването на недвижимото културното наследство;
2. осъществява възложените му с този закон и с други нормативни актове правомощия в областта на културното наследство;
3. взаимодейства с културни институти, с научни и други организации в страната и в чужбина в областта на опазването на културното наследство.

Чл. 19. Националният институт за паметниците на културата:

1. издирва и изучава недвижимото културното наследство;
2. анализира недвижимите културни ценности и прилежащата им среда и определя методология за опазването им;
3. осъществява специализирано документиране на недвижимите културни ценности;
4. извършва мониторинг на недвижими културни ценности (текущо състояние);
5. поддържа и управлява Националния архивен фонд на недвижимите културни ценности и информационен център за тях;
6. води и поддържа публичен регистър на недвижимите културни ценности.

Чл. 20. Устройството и дейността на Националния институт за паметниците на културата се определят с правилник, приет от Министерския съвет.

Глава шеста

МУЗЕИ

Чл. 21. Музеят е културна и научна организация, която опазва и представя културни и природни ценности с познавателна, образователна и естетическа цел.

Чл. 22. Музей се създава при наличие на:

1. движими културни ценности които могат да бъдат представяни пред публика във вид на музейна експозиция;
2. сграден фонд, осигуряващ условия за опазването и публичното представяне на движимите културни ценности;
3. постоянен източник за финансиране дейността на музея.

Чл. 23. (1) По тематичен обхват музеите са общи и специализирани.

(2) Общи са музеите, чиято дейност тематично обхваща различни области на знанието и изкуството и се осъществява на основата на различни по своята класификация движими културни ценности, включени в основния им фонд.

(3) Специализирани са музеите, чиято дейност обхваща една област на знанието или изкуството, обособен дял от нея или отделна тема от общественото развитие или природата и се осъществява на основата на включени в основния му фонд движими културни ценности, които по своята класификация определят тематичният му обхват.

Чл. 24. (1) По форма на собственост музеите са държавни, общински, частни и със смесено участие.

(2) Държавните музеи се създават и осъществяват дейността си въз основа на предоставени от държавата културни ценности, сграден фонд и ежегодна държавна субсидия.

(3) Общинските музеи се създават и осъществяват дейността си въз основа на предоставени от общината културни ценности, сграден фонд и се финансират от общинския бюджет.

(4) Археологически културни ценности, както и други движими културни ценности-държавна собственост, могат да се предоставят безвъзмездно за ползване и на общински музеи.

(5) Частните музеи се създават и финансират от физически или юридически лица въз основа на законно придобити от тях движими културни ценности.

(6) Държавата и общините могат да създават съвместно или с физически или юридически лица музеи със смесено участие.

(7) При музеите със смесено участие отношенията между страните се уреждат с договор, с който се определят правата и задълженията им при условията на чл. 22.

Чл. 25. (1) Държавните и общинските музеи са културни институти, които се създават, преобразуват, прекратяват, управляват и финансират при условията и по реда на този закон и на Закона за закрила и развитие на културата.

(2) Държавните и общинските музеи могат да имат филиали, които се създават, преобразуват и прекратяват при условията и по реда, предвидени за съответния музей. Устройството и дейността на филиалите се определят в правилника на музея, към който са създадени.

(3) Държавните музеи осъществяват дейността си на територията на цялата страна, регионалните общински музеи – на територията на една или повече общини, а местните общински музеи – на територията на една община.

(4) Държавните музеи, които притежават характеристиките по чл. 7, ал. 1 от Закона за закрила и развитие на културата могат да придобият статут на държавни културни институти с национално значение, при условия и по ред, определени в наредба на Министерския съвет.

(5) Тематичният обхват на музея и териториалният му обхват се определят в акта за създаването му.

Чл. 26. Устройството и дейността на музеите се определят с правилници, които се утвърждават от:

1. министъра на културата – за държавните, частните музеи и музеите със смесено участие
2. кмета на общината – за общинските музеи или със смесено участие.

Чл. 27. (1) Частните музеи са културни организации по смисъла на Закона за закрила и развитие на културата, регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на дейност в обществена полза – музейна дейност. Те осъществяват дейност след получаване на разрешение от министъра на културата .

(2) Разрешението за извършване на музейна дейност се издава след подаване на заявление, към което се прилагат и:

1. удостоверение за идентификация или паспорт - за културни ценности “национално богатство” и документ за регистрация на движимите културни ценности;
2. официален документ, удостоверяващ правото на собственост или държането;
3. удостоверение за съдебна регистрация;
4. документ, удостоверяващ наличието на сграден фонд;
5. документ, удостоверяващ наличието на постоянен източник на финансиран;
6. проект на устройствен правилник за дейността на музея.

(3) В едномесечен срок от постъпване на заявлението, министърът на културата издава или мотивирано отказва да издаде разрешение.

(4) Разрешението за извършване на музейна дейност може да бъде отнето от министъра на културата по мотивирано предложение на ръководителя на Инспектората, когато частният музей системно нарушава изискванията на този закон.

Чл. 28. (1) В Министерството на културата се създава и води регистър на музеите в Република България, в който служебно се вписват:

1. държавните и общинските музеи - въз основа на акта за тяхното създаване;
 2. частните музеи - въз основа на разрешението, издадено от министъра на културата;
 3. музеите със смесено участие - въз основа на договора, сключен между страните по чл. 24, ал. 7.
- (2) Обстоятелствата, които подлежат на вписване в регистъра по ал. 1, както и редът за вписване се определят с наредба на министъра на културата.

Раздел II **Музейни фондове**

- Чл. 29.** (1) Музеите формират национален, основен, обменен и научно-спомагателен фонд.
- (2) В националния фонд се включват придобитите от музея и предоставените му за безвъзмездно ползване движими културни ценности с изключително голямо научно и културно значение-национално богатство.
- (3) В основния фонд се включват придобитите от музея и предоставените му за безвъзмездно ползване движими културни ценности, съответстващи на неговия тематичен обхват.
- (4) В обменния фонд се включват движими културни ценности, които не съответстват на тематичният му обхват, както и тези многократно повтарящи се движими културни ценности от основния му фонд.
- (5) В научно-спомагателния фонд се включват предмети и други материали от значение за изследователската, експозиционната и образователната дейност на музея.
- (6) Формирането и управлението на музейните фондове се осъществява при условия и по ред, определени с наредба на министъра на културата.

Раздел III **Дейности**

- Чл. 30.** (1) Основната дейност на музея е опазването на движими културни ценности чрез издирване, изучаване, индентифициране, документиране, съхраняване, консервиране, реставриране и представянето им.
- (2) При осъществяване на основната си дейност музеят извършва научна и образователна дейност.
- (3) Музеят може да издава научни, научно-популярни и рекламни материали, както и да осъществява оценителна дейност на културни ценности - собственост на други юридически или физически лица. Музеят може да извършва и друга стопанска дейност, когато тя е свързана с основната му дейност.

Чл. 31. Държавните музеи с оглед на тематичния си обхват оказват10 методическа помощ на общинските и частните музеи и музеите със смесено участие.

Чл. 32. (1) Дейността по чл. 30, ал. 1 се извършва от лица, притежаващи съответната професионална квалификация.

(2) Министърът на културата утвърждава класификатор на основните музейни длъжности и изискванията за тяхното заемане.

Чл. 33. (1) Директорите и служителите в държавните и общинските музеи и в музеите със смесено участие нямат право да придобиват колекции или отделни културни ценности от тематичния обхват на музея. Те могат да придобиват такива само по наследство, което се декларира в едномесечен срок от тяхното придобиване.

(2) Директорите и служителите в музеите по ал. 1 подават декларация по образец, утвърден от министъра на културата за притежаваните от тях културни ценности при заемане на длъжността.

(3) Лицата по ал. 1 нямат право да извършват търговска дейност с културни ценности от тематичния обхват на музея.

Раздел IV Финансиране

Чл. 34. Финансирането на музеите се осъществява със средства от:

1. републиканския бюджет и бюджетите на общините;
2. учредителите на музеите;
3. собствени приходи на музеите;
4. събрани държавни такси за извършване на услуги и за издаване на документи и дубликати;
5. защитени проекти по международни и национални програми;
6. дарения, завещания, спонсорство.

Чл. 35. (1) Финансирането на държавните музеи се осигурява от републиканския бюджет чрез бюджета на ведомството, към което е създаден музеят.

(2) Финансирането на общинските музеи се осигурява от бюджета на съответната община.

(3) Финансирането на частните музеи се осигурява от средства на учредителите им.

(4) Финансирането на музеите със смесено участие се осигурява от средства от републиканския бюджет или бюджета на съответната община и собствени средства на учредителите им.

Чл. 36. (1) Държавните и общински музеи са юридически лица на 11 бюджетна издръжка, второстепенни разпоредители с бюджетни кредити, които съставят бюджет.

(2) До 50 на сто от изпълнението на собствените приходи от дейността на музеите и до 100 на сто от изпълнението на приходите от продажба на дълготрайни активи се разходват съответно за основната дейност на музеите и за придобиване на дълготрайни материални активи.

ЧАСТ ВТОРА ОПАЗВАНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

ДЯЛ ПЪРВИ ВИДОВЕ КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Глава седма НЕМАТЕРИАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Чл. 37. (1) Нематериално културно наследство са културни ценности като обичаи, форми на изразяване и представяне, знания и умения, свързаните с тях инструменти, предмети, артефакти и културни пространства, признати от общности, групи или лица като част от тяхното културно наследство.

(2) В Министерството на културата се води регистър на нематериалното културно наследство при условия и по ред, определени с наредба на министъра на културата.

Чл. 38. (1) Към министъра на културата се създава Национален съвет за нематериално културно наследство, който:

1. подпомага разработването на стратегия за опазване и популяризиране на традиционната българска култура и фолклор;

2. предлага мерки за прилагане на международни актове в областта на нематериалното културно наследство, по които Република България е страна;

3. предлага мерки за усъвършенстване на системите за опазване на нематериалното културно наследство;

4. дава препоръки по въпроси, свързани с проблеми на опазването и съхраняването на нематериалното културно наследство.

(2) Съставът, функциите и дейността на съвета се определят с правилник, издаден от министъра на културата.

Глава осма НЕДВИЖИМО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Раздел I

Класификация и категоризация на недвижимите културни ценности

Чл. 39. Класификацията на недвижимите културни ценности се извършва¹² въз основа на:

1. тяхната принадлежност към определен исторически период;
2. научната и културната област, към която се отнасят;
3. техния брой, пространствена структура и териториален обхват.

Чл. 40. Според принадлежността им към определен исторически период недвижимите културни ценности са: праисторически, антични, средновековни, възрожденски, от ново и най-ново време.

Чл. 41. Според научната и културната област, към която се отнасят недвижимите културни ценности са:

1. археологически: материални следи за човешка дейност, неделими от средата, върху която са създадени, които се идентифицират чрез археологически изследвания;

2. исторически: сгради, съоръжения, други структури и паметни места, свързани със забележителни исторически събития и личности;

3. архитектурно – строителни: сгради, съоръжения, конструкции, части или съчетания от тях, които имат историческа, естетическа техническа, пространствена и функционална стойност;

4. художествени: произведения на изящните, монументалните и приложните изкуства – неразделни елементи от пространствената среда, в която или за която са създадени;

5. урбанистични: обособими части от селищна територия и селищни образувания, чиито елементи са пространствено свързани и могат да се разграничат топографски;

6. културен пейзаж: съвкупността от пространствено обособени устойчиви културни напластявания, резултат от взаимодействие на човека и природната среда, характеризиращи културната идентичност на дадена територия.

7. индустриални: сгради, комплекси от сгради и съоръжения, които имат значение за развитието на техническата култура и производствените технологии;

8. парково и градинско наследство: исторически паркове и градини от значение за развитието на паркоустройственото изкуство и наука;

9. етноложки: материални свидетелства за бит, занаяти, умения, обичаи и вярвания, които са свързани с пространствената среда.

Чл. 42. Според броя, пространствената структура и териториалния обхват недвижимите културни ценности са:

1. единични;

2. групови:

а) ансамбъл – териториално обособима структура от обекти на недвижимото културно наследство, чиито елементи се намират в определени смислови, пространствени и естетически връзки помежду си и с прилежащата им среда;

б) комплекс – разновидност на ансамбъла, чиито елементи са функционално свързани;

в) историческо селище – урбанизирана структура, наситена с културно¹³ исторически ценности от една или няколко епохи;

г) историческа зона – обособена селищна, извънселищна, подземна територия или част от акватория, наситена с културни и исторически ценности от една или няколко епохи;

д) археологически резерват - обособена територия, наситена с археологически недвижими ценности.

Чл. 43. (1) Според културната и научната стойност и обществена значимост недвижимите културни ценности се включват в следните категории:

1. в категория “световно значение” – вписаните в Списъка на световното наследство;

2. в категория “национално значение” – археологическите резервати, както и други културни ценности с изключителна стойност за културата и историята на страната;

3. в категория “местно значение” – свързаните с културата и историята на населени места, общини или области;

4. в категория “ансамболово значение” – поддържащите пространствената характеристика и архитектурната типология на груповата ценност, към която принадлежат.

(2) Условието и редът за определяне категорията на недвижимите културни ценности по ал. 1 се определят в наредба, приета от Министерския съвет по предложение на министъра на културата.

Глава девета **ДВИЖИМО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО**

Раздел I **Класификация**

Чл. 44. Класификацията на движимите културни ценности се извършва въз основа на:

1. тяхната принадлежност към определен исторически период;
2. научната и културната област, към която се отнасят.

Чл. 45. Според принадлежността им към определен исторически период движимите културни ценности са: праисторически, антични, средновековни, възрожденски, от ново и най-ново време.

Чл. 46. Според научната и културната област, към която се отнасят, движимите културни ценности са:

1. археологически: движими вещи, открити в земята, на повърхността ѝ или под водата и свидетелстващи за епохи и цивилизации, които са обект на археологията;

2. етноложки: движими вещи, които са свидетелства за начина на живот и за работа, традициите, обичаите, обредите, вярванията и занаятите и дават възможност да се проучат етническите характеристики и промените в материалната и нематериалната култура;

3. исторически: движими вещи, свързани със значими исторически събития и с живота и дейността на изтъкнати личности;

4. художествени: произведения на изобразителните изкуства във всичките им техники и разновидности;

5. природни: образци от флората, фауната, палеонтоложки и минерални образувания;

6. технически: произведения на техническата култура;

7. архивни: документи с културно и научно значение, независимо от времето, мястото, носителя и техниката на създаването им;

8. книжовни: ръкописни паметници до края на 18 век, старопечатни редки и ценни издания, които притежават изключителна научна, културна, полиграфическа или библиографска стойност.

Чл. 47. (1) Според научната и културната стойност движимите културни ценности могат да получат статут на национално богатство.

(2) Национално богатство е културна ценност с изключително значение за науката, културата или техническия прогрес, чието разрушаване, повреждане или изчезване е непоправима загуба за обществото и която отговаря на поне един от следните критерии:

1. да представлява единствен, най-характерен или рядък пример за човешка дейност или творчество за периода, от който произхожда, с доказана автентичност;

2. да има художествена стойност;

3. да е свързана или да представлява свидетелство за идеи, вярвания, събития или изтъкнати личности, които са имали решаващо значение за развитието на обществото.

(3) Национално богатство са и монети, медальони, печати и монетовидни предмети - единични или колективни находки, датирани преди 1500 година и които отговарят едновременно на критериите по ал. 2.

ДЯЛ ВТОРИ ДЕЙНОСТИ ПО ОПАЗВАНЕТО

Глава десета ОПАЗВАНЕ НА НЕДВИЖИМО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Раздел I Идентифициране

Чл. 48. Идентифицирането на недвижимите културни ценности е системен процес, чрез който се разкрива тяхната научна и културна стойност и обществена

значимост и се извършва класификацията и категоризацията им по реда на този закон.

Чл. 49. Идентифицирането на недвижими културни ценности включва:

1. издирване – локализиране и установяване на основната видова принадлежност на обекта чрез обхождане и оглед на място или изследване на архивни и материални свидетелства;

2. изучаване – интердисциплинен научно-изследователски процес, обхващащ проучване на място, разкриване на научната и културната характеристика на обекта и специализирано документиране;

3. предварителна оценка - изразяваща се в установяване на научната и културна стойност и обществена значимост на обекта, неговата автентичност и степен на съхраненост, взаимодействие със средата и с обществото.

Чл. 50. (1) Издирването и изучаването на недвижимите културни ценности, с изключение на археологическите, се извършва от Националния институт за паметниците на културата, от научни организации, висши училища, физически и юридически лица:

1. по ежегодни териториални програми, утвърдени от министъра на културата, или

2. по предложения на общинските органи, областните управители, физически и юридически лица.

(2) Оценката по чл. 49, т. 3 на недвижимите културни ценности се извършва от Националния институт за паметниците на културата.

Раздел II Деклариране

Чл. 51. (1) Декларирането на обекти, които могат да бъдат определени като недвижими културни ценности, се извършва от Националния институт за паметниците на културата въз основа на предварителна оценка на тяхната културна и научна стойност и обществена значимост.

(2) С декларационния акт се определя научната и културна стойност на недвижимия обект, предварителната му класификация и категория, както и временните режими за неговото опазване.

(3) Всяко физическо или юридическо лице може да прави предложение за деклариране на недвижими обекти до Националния институт за паметниците на културата. Предложението може да се прави и чрез съответния регионален инспекторат по опазване на културното наследство.

Чл. 52. (1) Декларационният акт и приложенията към него се съхраняват в Националния институт за паметниците на културата, като копия от тях се изпращат до съответните общински администрации, които поддържат местните архиви на недвижимите културни ценности, както и до съответния регионален инспекторат по опазване на културното наследство.

(2) Общинските администрации уведомяват писмено собствениците на 16 недвижими обекти в 14-дневен срок от получаване на декларационния акт и изпращат незабавно копие от уведомлението на съответния регионален инспекторат по опазване на културното наследство, който уведомява Националния институт за паметниците на културата за това.

(3) Временният режим за опазване на недвижими обекти е за срок до 3 години и влиза в сила от датата на уведомяването на собственика им по ал. 2.

Чл. 53. НИПК води публичен регистър на издадените по чл. 52, ал.1 декларационни актове.

Чл. 54. Декларираните недвижими обекти подлежат на комплексна оценка, която се извършва от НИПК преди изтичане на 3-годишния срок по чл. 52, ал. 3, при взаимодействие със специализирани институции и компетентни лица.

Чл. 55. (1) Когато от комплексната оценка се установи, че декларираните недвижими обекти не притежават качества на недвижими културни ценности, НИПК издава мотивиран акт, с който прекратява временния им режим по чл. 52, ал. 3

(2) НИПК уведомява общинските администрации и съответния регионален инспекторат по опазване на културното наследство за издадения акт по ал. 1 в 7-дневен срок.

(3) Общинските администрации уведомяват писмено собствениците на недвижими обекти в 7-дневен срок от получаване на акта по ал. 2.

Чл. 56. Отказите на НИПК за деклариране на недвижими културни ценности, декларационните актове и актовете по чл. 55, ал. 1 могат да се оспорват от собствениците на недвижими обекти пред министъра на културата в 14-дневен срок от съобщаването им по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Раздел III Регистриране

Чл. 57. (1) Когато от комплексната оценка се установи, че декларираните недвижими обекти притежават качества на недвижими културни ценности, директорът на НИПК прави предложение до министъра на културата за тяхната окончателна класификация, категоризация и режими за опазване.

(2) Към министъра на културата се създава Специализиран експертен съвет. В състава на съвета се включват директорът на НИПК, директорът на Инспектората, по един представител на АИМ при БАН и Камарата на архитектите, както и експерти по реставрация и консервация, вписани в регистъра по чл. 157 и други специалисти, определени от министъра на културата.

(3) Специализираният експертен съвет в 14-дневен срок от получаване на предложението по ал. 1 изготвя становище до министъра на културата за

предоставяне на статут на недвижимите културни ценности, с което се определя тяхната окончателна класификация, категоризация и режими на опазване.

(4) Устройството и организацията на работа на съвета се определят в правилник, издаден от министъра на културата.

Чл. 58. Статут на недвижими културни ценности се предоставя от:

1. Комитета за Световно наследство към ЮНЕСКО – за недвижимите културни ценности с категория “световно значение”, чрез Националната комисия на ЮНЕСКО по предложение на министъра на културата;

2. Министерския съвет – за археологическите резервати и групови недвижими културни ценности с категория “национално значение”, по предложение на министъра на културата и на министъра на регионалното развитие и благоустройството;

3. министъра на културата – за всички останали категории недвижими културни ценности.

Чл. 59. (1) Предложение в случаите по чл. 58, т. 1 се прави за регистрирани недвижими културни ценности с национално значение, включени в Индикативната листа на Република България.

(2) Физическо или юридическо лице може да отправя искане до директора на НИПК за включване на недвижима културна ценност в Индикативната листа на Република България. Общините могат да отправят искане по изречение първо само за недвижимото културно наследство на тяхната територия

(3) Разглеждането на предложението по ал. 2 се извършва по реда на чл. 57.

(4) Индикативната листа на Република България се одобрява от Министерския съвет по предложение на:

1. министъра на културата – в частта за недвижимите културни ценности, или

2. министъра на културата и министъра на околната среда и водите – в частта за смесени природни и културни ценности.

Чл. 60. (1) НИПК води Национален регистър на недвижимите културни ценности, в който се вписват актовете на органите по чл. 58.

(2) Информация за статута на имота като недвижима културна ценност се предоставя от НИПК на Агенцията по геодезия картография и кадастър и на Агенцията по вписванията.

(3) В едномесечен срок от уведомяването по ал. 2, Агенцията по вписванията отбелязва по партидата на съответния имот, че той има статута на недвижима културна ценност.

(4) При прехвърлителни сделки и при наследяване на имоти-недвижима културна ценност, Агенцията по вписванията уведомява в едномесечен срок НИПК за това обстоятелство.

Чл. 61. (1) Условията и редът за идентифициране, деклариране и регистриране на недвижимите културни ценности се определят с наредба, издадена от министъра на културата.

(2) В наредбата по ал. 1 се определят и достъпът до регистъра по чл. 60,18 ал. 1 и подлежащите на вписване обстоятелства.

Раздел IV

Права и задължения на собствениците или ползвателите на недвижими културни ценности

Чл. 62. Собствениците, концесионерите и ползвателите на недвижими културни ценности имат право:

1. на безплатни консултации, експертни съвети и препоръки от компетентните органи за опазването на културната ценност;
2. да реализират приходи от входни билети, рекламни материали, както и от възпроизвеждане на културната ценност във фотографско, компютърно, видео и друго изображение при условията и по реда на този закон;
3. да кандидатстват за подпомагане по програми, финансово осигурени от държавния, общинския бюджет или от други източници, за разликата над обичайните строително-ремонтни дейности в резултат на предписани реставрационни работи;
4. да събират и получават доброволни финансови и други помощи и дарения от отделни лица и институции.

Чл. 63. (1) Собствениците, концесионерите и ползвателите на недвижими културни ценности са длъжни да:

1. полагат необходимите грижи за тяхното опазване, съхранение и поддържане в добро състояние при спазване на разпоредбите на този закон, Закона за устройството на територията и на актовете по прилагането им;
2. уведомяват НИПК, регионалните инспекторати по опазване на културното наследство и общинските органи за настъпили увреждания по тях или за действия спрямо тях в нарушение на този закон;
3. съгласуват с НИПК проектите за промяна на предназначението, ремонти и изменения по външния и вътрешния вид на недвижимата културна ценност, както и в случаите на делба;
4. предоставят необходимите документи и да осигуряват достъп и съдействие на компетентните органи при осъществяване на правомощията им, посочени в закона;
5. предоставят публичен достъп, когато ползването на недвижимата културна ценност е свързано с експозиционна дейност.

(2) Когато в имота има експонирана недвижима археологическа ценност, лицата по ал. 1 са длъжни да осигурят правото на публичен достъп.

Чл. 64. (1) При наличие на обстоятелства, застрашаващи недвижима културна ценност от увреждане или разрушаване, собственикът, концесионерът или ползвателят е длъжен да предприеме незабавни действия по обезопасяването ѝ. Преди пристъпване към необходимите укрепителни, консервационни и ремонтно-възстановителни работи, лицата по изречение първо уведомяват за това кмета на

общината и ръководителя на регионалния инспекторат по опазване на културното наследство по местонахождението на имота.

(2) Органите по ал. 1 дават незабавно съответни указания за предприемането на действията по ал. 1.

(3) Ръководителят на регионалния инспекторат по опазване на културното наследство незабавно уведомява НИПК за наличието на обстоятелствата по ал. 1, както и за предприетите мерки и дадените указания по ал. 2.

(4) НИПК в седемдневен срок от уведомяването по ал. 3 дава съответни предписания и срок за изпълнението им, които са задължителни за собственика.

(5) За дадените предписания НИПК уведомява незабавно кмета на съответната община.

Чл. 65. (1) При неизпълнение на задълженията по чл. 64, ал. 1 и 4, кметът на общината назначава комисия в състав: представител на ДНСК, двама представители на НИПК, представител на регионалния инспекторат по опазване на културното наследство по местонахождението на имота и трима представители на общината.

(2) Комисията установява с констативен протокол състоянието на имота, както и вида и обема на необходимите укрепителни, консервационни и ремонтно-възстановителни работи. Към протокола се прилагат подробно описание на имота според данните за неговата идентификация и регистрация, данни за собственика и документите за собственост.

(3) Въз основа на констативния протокол, кметът на общината издава заповед, с която задължава собственика за негова сметка да извърши в определен срок необходимите ремонтни и възстановителни дейности за поправяне или заздравяване на имота. Когато строежът създава непосредствена опасност за здравето или живота на гражданите, кметът на общината допуска предварително изпълнение на заповедта. Заповедта се съобщава на заинтересованите лица и може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 66. Когато комисията предлага премахване на недвижимата културна ценност или на част от нея, протоколът се изпраща за становище на НИПК. При положително становище на НИПК се прилагат разпоредбите на Закона за устройството на територията. При отрицателно становище директорът на НИПК издава заповед, с която дава задължителни предписания за вида и обема на необходимите ремонтни и възстановителни дейности за поправяне или заздравяване на имота, като определя срок за изпълнението им. Заповедта се съобщава на заинтересованите лица и може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 67. Копие от заповедите по чл. 65, ал. 3 и чл. 66 се изпраща на регионалния инспекторат по опазване на културното наследство по местонахождението на имота.

Чл. 68. (1) Когато заповедите по чл. 65, ал. 3 и чл. 66 не са изпълнени в определения срок, необходимите ремонтни и възстановителни дейности за

поправяне или заздравяване на имота се извършват от държавата, съответно 20 общината.

(2) Дейностите по ал. 1 се извършват въз основа на заповед на:

1. министъра на културата - за недвижими културни ценности с категория “световно” или “национално значение”;

2. кмета на общината – в останалите случаи.

(3) В заповедта по ал. 2 се посочва стойността на разходите за извършване на дейностите по ал. 1, която се определя въз основа на експертна оценка на независими оценители.

(4) Обжалването на заповедта по ал. 2 не спира изпълнението ѝ.

(5) Въз основа на заповедта по ал. 2, върху имота се вписва законна ипотека в полза на общината, съответно държавата, за обезпечение на вземането им за направените от тях разноси.

(6) Общината, съответно държавата, може да поиска за направените от нея разноси от съда да постанови незабавно изпълнение и да издаде изпълнителен лист по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс.

Чл. 69. При системно неизпълнение на задълженията по чл. 63, ал. 1, т. 1, установено по надлежния ред, се прилагат разпоредбите на чл. 65 - 68.

Раздел V

Териториално-устройствена защита

Чл. 70. Териториално-устройствената защита на недвижимото културно наследство обхваща:

1. режими за опазване;

2. устройствени схеми на защитени територии за опазване на недвижимото културно наследство;

3. устройствени планове на защитени територии за опазване на недвижимото културно наследство и специфични правила и нормативи към тях;

4. планове за опазване и управление на недвижими културни ценности;

5. проектиране, съгласуване и одобряване на устройствените планове и на проектите документации (инвестиционни инициативи и проекти за намеси) в защитените територии за опазване на недвижимото културно наследство и контрол по тяхното прилагане и изпълнение;

6. финансиране и извършване на дейности в недвижимите културни ценности и в охранителните им зони за целите на тяхното опазване и експониране.

Чл. 71. (1) Режимът за опазване на недвижимата културна ценност се определя с акта за нейното деклариране или за предоставяне на статут.

(2) С режима за опазване на недвижимата културна ценност се посочват териториалния обхват и предписанията за опазване на недвижимата културна ценност и нейната среда.

(3) Териториалният обхват се определя от границите на недвижимата културна ценност и на охранителната ѝ зона.

(4) Когато единична културна ценност няма определен териториален обхват в акта за деклариране или за предоставяне на статут, за нейни граници се считат границите на имота, а за охранителна зона - територията, обхващаща непосредствено съседните имоти, включително и уличното пространство между тях.

(5) Единичните и груповите недвижими културни ценности с техните граници и охранителни зони формират защитени територии за опазване на недвижимото културно наследство, които се отразяват в кадастралните карти съгласно Закона за кадастъра и имотния регистър, и в общите и подробните устройствени планове съгласно Закона за устройство на територията.

(6) Защитени територии са и археологическите обекти, като временните им граници и охранителни зони се определят с разрешението за теренно проучване.

(7) Когато в определени зони има достатъчно данни за наличие на археологически обекти, по предложение на НИПК министърът на културата може със заповед да ги обяви за защитени територии.

Чл. 72. (1) С устройствените схеми се определят целите, задачите и начините за устройство на защитените територии за опазване на недвижимото културно наследство, обвързано с режимите за опазване.

(2) Общи и подробни устройствени планове за защитените територии и специфичните правила и нормативи към тях се изготвят в съответствие с режимите за опазване на недвижимите културни ценности.

(3) Устройствовите схеми, устройствовите планове и специфичните правила и нормативи към тях, както и заданията за тяхното изготвяне задължително се съгласуват с НИПК преди тяхното одобряване при условията и по реда на Закона за устройство на територията.

(4) НИПК отказва да съгласува устройствовите схеми, устройствовите планове и специфични правила и нормативи към тях, които не са съобразени с режимите за опазване на недвижимите културни ценности.

Чл. 73. (1) В плановете за опазване и управление на единични или групови недвижими ценности се включват режимите, специфичните правила и нормативи по чл. 70, т. 1 и 3 и се определят:

1. обща характеристика на защитената територия за опазване на недвижимото културно наследство;

2. цели и организация на управлението;

3. дългосрочна и краткосрочни програми на дейностите по прилагане на плана;

4. финансиране на дейностите по прилагане на плана;

5. участие на партньорите в процеса по прилагане на плана;

6. условия и препоръки за осъществяване на дейностите по прилагане на плана;

7. система за мониторинг на защитената територия и осигуряване на спешни аварийно-спасителни мероприятия в нея;

8. система за контрол по прилагане на плана; 22

(2) Планове по ал. 1 се изготвят задължително за:

1. недвижимите културни ценности, включени в Индикативната листа на Република България;

2. археологическите резервати;

3. груповите недвижими културни ценности с национално значение;

4. единичните недвижими културни ценности с национално значение - в случаите, когато се предоставят на концесия.

(3) Планове по ал. 1 могат да се изготвят и за други недвижими културни ценности по инициатива на техния собственик, ползвател или концесионер или на общината, на чиято територия те се намират.

(4) Обхватът, структурата, съдържанието и методологията за изработването на плановете по ал. 1 се определят с наредба на Министерския съвет.

Чл. 74. (1) Плановете за опазване и управление се възлагат и финансират:

1. в случаите по чл. 73, ал. 2, т. 1 – от министъра на културата или от лицата по чл. 61, ал. 2;

2. в случаите по чл. 73, ал. 2, т. 2 – от министъра на културата;

3. в случаите по чл. 73, ал. 2, т. 3 – от общината, на чиято територия е груповата недвижима културна ценност, когато е нейна собственост;

4. в случаите по чл. 73, ал. 2, т. 4 - министъра на културата.

(2) Заданията за изготвяне на план за опазване и управление и изготвените плановете преди тяхното приемане по реда на ал. 3 и 4 се съгласуват с НИПК.

(3) Плановете за опазване и управление на недвижими културни ценности се приемат в случаите:

1. по чл. 73, ал. 2, т. 1 и 2 – от Министерския съвет;

2. по чл. 73, ал. 2, т. 3 и 4 - от министъра на културата;

3. по чл. 73, ал. 3 – от общинския съвет на съответната община, на чиято територия е недвижимата културна ценност, след съгласуване с НИПК.

(4) Плановете по ал. 3, т. 1 се внасят в Министерския съвет по предложение на министъра на културата след съгласуване с Министъра на регионалното развитие и благоустройството, а когато в границите на недвижимата културна ценност попадат защитени територии по Закона за защитените територии и Закона за биологичното разнообразие - и с Министъра на околната среда и водите.

Чл. 75. (1) Инвестиционните проекти и искания за намеси в защитени територии за опазване на културното наследство се одобряват и строежите се изпълняват по реда на Закона за устройство на територията след съгласуване с НИПК, както следва:

1. В единични културни ценности и в техните граници:

а) програми и проекти за консервация, реставрация и експониране;

б) визи за проектиране и инвестиционни проекти за: реконструкция; пристрояване; надстройкаване; преизграждане; укрепване; делба; промяна на предназначението; ремонти и преустройства; цветови фасадни решения; художествено осветление; паркоустройство и благоустройство;

в) визи за проектиране и инвестиционни проекти по част архитектура за23 ново основно и допълващо застрояване;

г) искания за извършване на текущи и аварийни ремонти и укрепителни работи;

д) схеми и проекти за преместваеми обекти, включително за настилки, огради, чешми, улично осветление, ел. табла и други елементи на градското обзавеждане;

е) конкурсни книжа, задания за проектиране.

2. В охранителни зони на единични културни ценности и в границите на групови културни ценности:

а) визи за проектиране и инвестиционни проекти по част архитектура за: ново основно и допълващо застрояване; реконструкция, възстановяване, надстрояване, преизграждане, ремонти и преустройства с промяна на външния вид на строежите; цветови фасадни решения, художествено осветление;

б) визи за проектиране и инвестиционни проекти за паркоустройство и благоустройство;

в) схеми и проекти за преместваеми обекти, включително за настилки, огради, чешми, улично осветление, ел. табла и други елементи на градското обзавеждане;

г) искания за извършване на външни текущи и аварийни ремонти.

3. В охранителни зони на групови културни ценности:

а) визи за проектиране и инвестиционни проекти по част архитектура за: ново основно застрояване, възстановяване и надстрояване;

б) схеми и проекти за преместваеми обекти и монументално-декоративни елементи, когато това се изисква с режимите за опазване.

(2) За инвестиционни инициативи и проекти за намеси в археологически недвижими културни ценности и охранителните им зони, освен проектните документации по ал. 1 с НИПК се съгласуват и проекти на транспортната и техническа инфраструктура.

(3) Разрешение за ползване на строежи по ал. 1 и 2 се издава след положително съгласуване с НИПК.

(4) В случаите когато към подробен устройствен план за територия или част от територия на културното наследство няма съгласуван работен устройствен план НИПК изисква представяне на обемно-устройствени проучвания.

(5) Преместване, премахване изцяло или частично на недвижима културна ценност, както и премахване на растителност и паркови елементи в недвижими културни ценности – градинско и парково изкуство, се разрешава по реда на Закона за устройство на територията, след положително становище и при условия, определени от НИПК.

Чл. 76. (1) Съгласуването по този раздел се извършва с писмено становище и заверка с печат върху графичните материали в 45-дневен срок от датата на постъпването на съответната документация.

(2) При отказ да съгласува документацията НИПК посочва писмено мотивите за това.

(3) Отказът по ал. 2 може да бъде обжалван по реда на 24 Административнопроцесуалния кодекс.

(4) Непроизнасянето в срока по ал. 1 се смята за мълчаливо съгласие.

Чл. 77. Контролът по прилагането и изпълнението на мерките на териториално-устройствената защита на недвижимите културни ценности се осъществява от Инспектората към Министерството на културата съвместно с компетентните държавни и общински органи.

Раздел VI **Концесия** **върху недвижими културни ценности**

Чл. 78. (1) Недвижимите културните ценности – държавна и общинска собственост, могат да се предоставят на концесия при условията и по реда на Закона за концесиите и при спазване на изискванията на този закон.

(2) Концесия по ал. 1 се предоставя при спазване на режимите за опазване на съответната недвижима културна ценност, както и на условията за провеждане на интегрирана консервация.

(3) Обект на концесията може да бъде една или повече единични, или групови културни ценности, или части от тях

(4) Обектът на концесията включва и концесионна територия, която се определя с подробен устройствен план при спазване на режимите за опазване на конкретната недвижима ценност.

(5) Концесионната територия включва териториалния обхват на обекта на концесията и може да включва и поддържаща зона на обекта на концесията, когато са държавна, съответно общинска собственост.

(6) Поддържащата зона включва територия, която е необходима за извършване на дейностите по управление, поддръжане и експлоатация на обекта на концесията.

(7) Площта на поддържащата зона се обосновава и се определя с подробиия устройствен план по ал. 4.

Чл. 79. Концесията за недвижима културна ценност може да включва извършването на строителни и монтажни работи, само ако са съвместими с режимите за опазване на съответната недвижима културна ценност. В тези случаи върху концесионната територия концесионерът изгражда при условия и по ред, определени с концесионния договор:

1. необходимата техническа инфраструктура за експлоатацията на обекта на концесията;

2. сгради, съоръжения и преместваеми обекти, свързани с управлението, поддръжането и експлоатацията на обекта на концесията.

Чл. 80. Не се предоставя концесия за следните недвижими културни ценности:

1. с категория световно и национално значение; 25
2. археологически обекти-непроучени или с незавършено археологическо проучване;
3. мемориални обекти и комплекси, свързани с паметта за значими събития и бележити личности;
4. музейните сгради и комплекси;

Чл. 81. (1) Органи по чл. 19, ал. 1 и 2 от Закона за концесиите за недвижимите културни ценности са:

1. министърът на културата – за обектите, държавна собственост;
2. кмета на общината по местонахождение на обекта на концесията – за обектите, общинска собственост.

(2) В екипите за подготвителни действия и в комисиите за провеждане на процедурите за предоставяне на концесии върху недвижими културни ценности се включва поне един представител на НИПК.

(3) Съгласуването на проектите на решения за откриване на процедура за предоставяне на концесия върху недвижими културни ценности по чл. 103 от Закона за концесиите се извършва и с НИПК. Едновременно с проектите за решения на НИПК се изпращат за съгласуване и:

1. обосновката на концесията с концесионните анализи и приложенията към тях;
2. проектите на документацията за участие и на концесионен договор.

Чл. 82. (1) С концесионния договор не могат да се променят режимите за опазване на недвижимата културна ценност, обект на концесията, определени по реда на този закон.

(2) Концесията се предоставя за срок до 20 години. Срокът на концесията може да бъде продължен до 15 години, ако не се установи по надлежния ред неизпълнение на задълженията по концесионния договор.

Чл. 83. (1) Паричните постъпления от концесионните плащания за държавни концесии и от гаранции и обезщетения се разпределят, както следва:

1. тридесет на сто - в приход на републиканския бюджет;
2. тридесет на сто – в приход на общината;
3. петнадесет на сто – в приход на бюджета на Министерството на финансите за покриване на разходите по концесиите;
4. двадесет и пет на сто – в приход на бюджета на Министерството на културата.

(2) Средствата по ал. 1, т. 4 се разходват за консервация и реставрация на недвижими културни ценности.

(3) Паричните постъпления от концесионните плащания за общински концесии и от гаранции и обезщетения в размера по ал. 1, т. 2 се разходват за консервация и реставрация на недвижими културни ценности.

Глава единадесета

Раздел I
Издирване

Чл. 84. (1) Издирването на движимите културни ценности обхваща проучването на информация от различни източници, включително и теренните проучвания.

(2) Теренните проучвания се осъществяват на територията на Република България, сред обществото и в неговата материална среда.

Чл. 85. (1) Лице, намерило вещ в случаите по чл. 88 и чл. 91 от Закона за собствеността, е длъжно незабавно да уведоми и най-близкия държавен или общински музей.

(2) Лицето е длъжно да запази вещта във вида и състоянието, в които я е намерило, до предаването ѝ на компетентните органи.

(3) Лице, което не изпълни изискванията на ал. 1 няма правата по чл. 103 и не може да придобие право на собственост върху намерената вещ по давност.

Чл. 86. (1) Представител на музея, уведомен за намерената вещ, е длъжен незабавно да направи оглед на вещта и да поеме съхранението ѝ.

(2) Идентификацията се извършва от музея, поел съхранението, а когато вещта не отговаря на тематичния му обхват - от най-близкия държавен или общински музей със съответния тематичен обхват.

(3) Движими вещи, държавна или общинска собственост на основание чл. 89, ал. 1 и чл. 91, ал. 1 от Закона за собствеността, ако бъдат идентифицирани като културни ценности, се включват във фонда на музея, извършил идентификацията.

Чл. 87. (1) На лицата, предали вещи по реда на чл. 85 или съобщили ценна информация за такива вещи, се дължи възнаграждение. Възнаграждение не се дължи, ако лицето не е изпълнило някое от задълженията си по чл. 85.

(2) Размерът на възнаграждението се определя с оглед значението на вещта и приноса на лицето за нейното запазване при условия и по ред, определени в наредба на министъра на културата.

Раздел II
Идентификация и регистрация

Чл. 88. (1) Идентификацията е дейност, чрез която се определя дали дадено нематериално или материално свидетелство съответства на изискванията за културна ценност, както и неговата класификация и категоризация по реда на този закон.

(2) Идентификация на културни ценности могат да извършват държавните и регионалните общински музеи самостоятелно или съвместно с други научни или културни организации и висши училища.

(3) Идентификация на културни ценности се извършва от комисия,²⁷ назначена от директора на музея. В комисията се включват трима музейни специалисти или външни за музея експерти от съответната област, вписани в регистъра по ал. 4, както и лице, вписано в регистъра по чл. 157. При идентификация на открити при теренни проучвания археологически находки задължително участва като член на комисията лицето, получило разрешение за теренното проучване.

(4) В Министерството на културата се води и поддържа регистър, в който се вписват лицата по ал. 3, които притежават образователно-квалификационна степен “магистър” и пет години стаж в съответната професионална област. Редът за водене на регистъра се определя в наредба на министъра на културата.

Чл. 89. (1) Държавните и общински музеи задължително извършват идентификация при придобиване на вещь, която може да се определи като културна ценност по реда на чл. 88, ал. 3.

(2) Държавните и общински органи и институции, притежаващи вещи, които могат да се определят като културни ценности, са длъжни да поискат идентификацията им от съответния по тематичен обхват музей.

(3) Физически и юридически лица, притежаващи вещи, които могат да се определят като културни ценности, могат да поискат тяхната идентификация от съответния по тематичен обхват музей.

(4) Физически и юридически лица, формирали колекция от вещи, които могат да се определят като културни ценности, са длъжни да поискат идентификацията ѝ от съответния по тематичен обхват музей.

(5) Физически и юридически лица, формирали колекция от вещи по чл. 100, са длъжни да поискат идентификацията ѝ при продажба по чл. 111 от правоспособните лица по чл. 112, ал. 2. Идентификацията се извършва при условията и по реда, определени в наредбата по чл. 99, ал. 1.

(6) Към искането за идентификация лицата по ал. 2, 3, 4 и 5 прилагат официален документ, удостоверяващ правото на собственост или държането.

(7) Идентификацията по ал. 2-4 се извършва по реда на чл. 88, ал. 2.

Чл. 90. (1) За резултатите от идентификацията се изготвя експертно заключение, подписано от всички членове на комисията. В експертното заключение комисията посочва:

1. вещта не съответства на изискванията за културна ценност, или
2. вещта съответства на изискванията за културна ценност;
3. за вещта са налице достатъчно данни за съответствие и на критериите за национално богатство - за случаите по т. 2.

(2) Експертното заключение се съобщава на лицата по чл. 89, ал. 2, 3 и 4 в седемдневен срок от подписването му.

(3) Въз основа на експертното заключение по ал. 1, т. 1 и 2 директорът на музея в седемдневен срок издава удостоверение. Към удостоверението за културна ценност се прилага и предписание за нейното съхранение, а когато тя е придобита от музея – директорът разпорежда нейното вписване в инвентарната книга.

Чл. 91. (1) В случаите на чл. 90, ал. 1, т. 3 директорът на съответния музей²⁸ прави предложение до министъра на културата за предоставяне на статут на национално богатство в седемдневен срок от подписването на експертното заключение.

(2) Статут на национално богатство се предоставя от министъра на културата въз основа на експертно заключение, изготвено от специализиран експертен съвет.

(3) Специализираният експертен съвет по ал. 2 се състои от 10 постоянни членове – двама представители на Министерството на културата, осем представители на различни държавни научни и културни организации по опазване на културното наследство, и най-малко трима привлечени членове - експерти от съответната област, вписани в регистрите по чл. 88, ал. 3.

(4) Постоянните членове на Специализирания експертен съвет се назначават от министъра на културата за срок от 5 години. Привлечените членове се определят с решение на съвета за всеки конкретен случай на предоставяне на статут на национално богатство. Структурният състав и организацията на работа на съвета се определят с правилник, издаден от министъра на културата.

Чл. 92. (1) Специализираният експертен съвет разглежда и се произнася по предложението по чл. 91, ал. 1 в тримесечен срок от получаването му.

(2) Специализираният експертен съвет се произнася с експертно заключение, подписано от две трети от всички членове, че културната ценност:

1. отговаря на критериите за национално богатство, или
2. не отговаря на критериите за национално богатство.

(3) Експертното заключение в седемдневен срок от подписването му се представя на министъра на културата.

(4) Въз основа на експертното заключение по ал. 2, т. 1 министърът на културата издава заповед за предоставяне на статут на национално богатство и разпорежда вписване на културната ценност като национално богатство в регистъра на движимите културни ценности.

(5) Експертното заключение по ал. 2, т. 2 се съобщава в 14-дневен срок на лицата по чл. 89, ал. 2, 3 и 4 и на музея, направил предложението за предоставяне на статут на национално богатство.

Чл. 93. Министърът на културата не издава заповед в случаите по чл. 92, ал. 4, а директорът на музея не издава удостоверение по чл. 90, ал. 3 или по чл. 92, ал. 5, ако има достатъчно основание да се предположи, че вещите – обект на идентификация, са придобити неправомерно или не са със законен произход. В тези случаи те уведомяват органите на Министерството на вътрешните работи и прокуратурата.

Чл. 94. (1) Към министъра на културата се създава и води регистър на движимите културни ценности.

(2) В регистъра по ал. 1 се вписват културните ценности, които са:

1. национално богатство;
2. държавна или общинска собственост;

3. колекция от културни ценности; 29
4. собственост на физически или юридически лица, когато това е поискано от собственика им.

(3) Вписването на културните ценности в регистъра се извършва от длъжностно лице, определено от министъра в случаите по чл. 92, ал. 4 или от лице, определено от директора на съответния музей по чл. 90, ал. 3 и чл. 92, ал. 5. Вписаната в регистъра културна ценност получава пореден регистрационен номер.

(4) При промяна на собствеността върху регистрирана културна ценност в 7-дневен срок от настъпването ѝ, нейният приобретател или упълномощено от него лице е длъжен да уведоми лицата по ал. 3 за отразяване на обстоятелството в регистъра.

Чл. 95. За културни ценности по чл. 94, ал. 2, т. 1 министърът на културата или оправомощено от него длъжностно лице издава паспорт, който съдържа следните минимални идентификационни данни за културната ценност "национално богатство":

1. снимка или друго изображение;
2. информация за вид, размери и тегло, материал и техника на изработка, особени белези;
3. наименование и автор-ако са известни;
4. дата и място на намиране;
5. кратко описание;
6. предписания за съхранение.

Чл. 96. (1) Издадените по реда на този раздел индивидуални административни актове се оспорват по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(2) При оспорването по административен ред компетентен да разгледа жалбата или протеста срещу актовете във връзка с предоставянето на статут на културна ценност е министърът на културата.

Чл. 97. (1) Отношенията между лицата по чл. 89, ал. 3 и музея, извършващ идентификацията, се уреждат с писмен договор.

(2) Не се заплащат разходите по идентификацията на културна ценност:

1. когато лицето по чл. 89, ал. 3 и 4 я дари на музея, извършил идентификацията;
2. в случаите по чл. 92, ал. 1.

(3) За културни ценности, които не са вписани в регистъра на движимите културни ценности, лицата по чл. 89, ал. 3 заплащат държавна такса за издаване на удостоверение, определена с тарифата по чл. 4, ал. 2, т. 4 от Закона за закрила и развитие на културата.

Чл. 98. Резултатите от идентификацията на културни ценности - собственост на физически или юридически лица, могат да се публикуват след получаване на писмено съгласие на собствениците.

Чл. 99. (1) Условията и редът за извършване на идентификация се30 определя с наредба на министъра на културата.

(2) В наредбата по ал. 1 се определя и редът за водене на регистъра на движимите културни ценности, както и обстоятелствата и промените в тях, подлежащи на вписване.

Раздел III Колекция

Чл. 100. Колекция е съвкупност от движими вещи, които без оглед на индивидуалните характеристики и самостоятелно значение (стойност) на всяка една от тях, поради специфичните свойства на свързаност като цяло, имат научна и културна стойност и могат да се идентифицират самостоятелно като културна ценност.

Чл. 101. Колекционер може да бъде физическо или юридическо лице, собственик или държател на вещи, идентифицирани като колекция и вписани в регистъра по чл. 94.

Чл. 102. Колекционерът поддържа регистър, който трябва да съдържа описателен и фотографски каталог на всяка една от вещите в колекцията, информация за нейната консервация и реставрация, както и удостоверение или паспорт, издадени по реда на раздел II.

Раздел IV Права и задължения на собственици и ползватели на движими културни ценности

Чл. 103. (1) Юридическите и физически лица, собственици или ползватели на колекции или отделни движими културни ценности, регистрирани по реда на този закон имат право:

1. на безплатни консултации, експертни съвети и препоръки от компетентните органи за опазването на културната ценност;
2. да ги предават за временно съхранение в музей, ако по обективни причини не могат да осигурят правилното им съхранение;
3. да ги експонират временно в държавните и общински музеи, отношенията между страните се уреждат с писмен договор;
4. да получават възнаграждение при предоставянето им за участие в национални и международни изложби;
5. да кандидатстват по международни и национални програми за финансова помощ за опазването им;
6. да поискат съдействието на компетентните органи за тяхното възстановяване или връщане, в случай, че са били откраднати или незаконно изнесени;

7. на данъчни и други облекчения, определени със закон. 31

(2) Музеят, в който са регистрирани, може да ги приеме, в случаите по ал. 1, т. 2, ако има условия за тяхното съхранение. Отношенията между собственика или ползвателя и музея се уреждат с писмен договор.

Чл. 104. Юридическите и физически лица, собственици или ползватели на колекции и отделни движими културни ценности имат следните задължения:

1. да ги поддържат за своя сметка с грижата на добър стопанин, както и да изпълняват дадените предписания за тяхното опазване и сигурност;

2. при промяна на собствеността да информират купувача, че движимите културни ценности са защитени от закона;

3. да осигуряват достъп и да съдействат на контролните органи да осъществяват правомощията си установени в закона;

4. да уведомяват компетентните органи при констатирани повреди и престъпни посегателства.

Раздел V

Сделки с движими културни ценности

Чл. 105. (1) Правни сделки с движими културни ценности се извършват само ако те са идентифицирани и регистрирани по реда на този закон.

(2) Правни сделки с културни ценности национално богатство се извършват след уведомяване на министъра на културата. В този случай държавата има право да предложи чрез министъра на културата придобиването им при същите условия.

(3) Сделки, сключените в нарушение на ал. 1 и 2 са нищожни.

Чл. 106. (1) Музеи могат да извършват сделки с културни ценности при условията и по реда на този закон.

(2) Държавните, общинските музеи и музеите със смесено участие могат да извършват правни сделки с културни ценности само от обменния си фонд след разрешение на министъра на културата или от ръководителя на ведомството, към което са създадени, съответно от кмета на общината.

(3) Частните музеи могат да извършват правни сделки с културни ценности само от обменния си фонд и след уведомяване на министъра на културата.

(4) Приходите по ал. 2 и 3 остават в бюджета на съответния музей и се разходват само за придобиване, консервация и реставрация на културни ценности.

Чл. 107. (1) Търговска дейност с културни ценности могат да извършват лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите.

(2) Сделки с колекция могат да се извършват само в нейната цялост.

Чл. 108. (1) В Министерството на културата се създава и води регистър на лицата, извършващи търговска дейност по чл. 107.

(2) Министърът на културата издава удостоверение за регистрация след подаване на заявление. Към заявлението се представят и:

1. документи, удостоверяващи наличието на подходящи условия за съхранение на културните ценности – предмет на търговската дейност;

2. удостоверение за регистрация в съответния регистър;

3. декларация по образец, утвърден от министъра на културата, че лицето не упражнява професия, свързана с опазването на културните ценности.

(3) Министърът на културата издава удостоверение за регистрация в едномесечен срок от подаване на заявлението по ал. 2.

(4) Министърът на културата в срока по ал. 3 отказва да издаде удостоверение за регистрация, ако лицето не отговаря на изискванията за извършване на търговска дейност с културни ценности или подадените документи са непълни или неточни.

(5) Отказът на министъра на културата може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(6) При промяна на обстоятелствата, вписани в регистъра, лицето е длъжно да уведоми министъра на културата в 14-дневен срок от настъпването на промяната.

Чл. 109. (1) Лицето, получило удостоверение за регистрация на търговска дейност с културни ценности, е длъжно да води собствен регистър, който съдържа:

1. удостоверение за идентификация или паспорт на културната ценност, както и регистрационния номер по чл. 94, ал. 3;

2. трите имена на предишния и на новия собственик;

3. цена и дата на сделката;

4. удостоверение за правото на първи купувач при сделки с културни ценности национално богатство.

(2) Лицата по ал. 1 са длъжни да осигуряват достъп и да оказват съдействие на компетентните органи при осъществяване на техните правомощия.

Чл. 110. Съхранението на културни ценности и извършването на търговска дейност с тях не могат да се осъществяват в едни и същи помещения заедно с други вещи.

Чл. 111. (1) Търговска дейност на културни ценности може да се извършва и чрез търг (аукцион).

(2) Търг е продажба с публичен характер, при която предложението се отправя до неограничен кръг от лица и наддавателните предложения на участниците в търга са адресирани към лицето, което ръководи наддаването. Когато търгът се ръководи от натоварено от продавача трето лице, то трябва да е упълномощено.

(3) Участниците в наддаването са обвързани от предложенията си според условията на търга. Лицето, което ръководи наддаването възлага вещта на предложилия най-високата цена участник.

(4) Продажбата се смята за сключена с възлагането на вещта и купувачът придобива правото на собственост върху нея. За него възниква задължение да плати незабавно цената, освен ако не следва друго от условията на търга.

(5) Ако купувачът не плати цената по ал. 4, продавачът може да се откаже³³ от договора. В този случай чл. 87 от Закона за задълженията и договорите не се прилага.

(6) Продажба на търг, сключена в резултат от действия, които противоречат на закон или на добрите нрави, може да бъде обявена за недействителна по искане на всеки заинтересован в десетдневен срок от възлагането.

Чл. 112. (1) Търговската дейност чрез търг се извършва от търговец-акционерно дружество, вписан в регистъра по чл. 108 и получил разрешение от министъра на културата за извършване на тръжна дейност с предмет културни ценности.

(2) Заявление за издаване на разрешението по ал. 1 се подава до министъра на културата и към него се прилагат вътрешни правила за тръжна дейност, както и списък на правоспособните лица, регистрирани по чл. 88, ал. 4.

(3) Разрешението се издава за срок от 3 години.

(4) Министърът на културата издава разрешението по ал. 1 в едномесечен срок от подаване на заявлението по ал. 2.

(5) Министърът на културата в срока по ал. 4 отказва да издаде разрешение, ако лицето не отговаря на условията по ал. 1 и 2.

(6) Отказът на министъра на културата може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(7) При промяна на обстоятелствата, при които е издадено разрешението по ал. 1, лицето е длъжно да уведоми министъра на културата в 14-дневен срок от настъпването на промяната.

Чл. 113. (1) Министърът на културата с мотивирана заповед отнема разрешението по чл. 112, ал. 1 при:

1. организиране на търг без разрешение по чл. 114, ал. 1;

2. неизпълнение на изискванията по чл. 112, ал. 2 или ал. 7;

3. обявяване на първоначална симулативна цена на вещите по каталога по 114, ал. 1.

(2) При отнемане по ал. 1, лицето няма право да кандидатства за издаване на идентично разрешение за срок една година от датата на отнемането му.

(3) Заповедта по ал. 1 може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 114. (1) За всеки търг министърът на културата издава разрешение, с което определя списък от предмети, регистрирани като културни ценности, които подлежат на продажба чрез търга.

(2) Разрешението по ал. 1 се издава в едномесечен срок от подаването на списъка по ал. 1.

Чл. 115. След издаване на разрешението по чл. 114, аукционистът публикува обявление за търга на интернет страницата си и в два централни ежедневника най-малко 15 дни преди провеждането на търга.

Чл. 116. Лицето, получило разрешение по чл. 114, издава каталог с34 предлаганите за продажба културни ценности най-малко 20 дни преди провеждането на търга. Каталогът съдържа дата, място и условия за провеждане на търга, снимка и описание на характеристиките на предлаганите културни ценности, както и тяхната начална цена.

Чл. 117. (1) Държавата има правото да придобие като първи купувач културна ценност национално богатство, предложена за продажба на търг по първоначално обявената цена.

(2) Правото по ал. 1 се упражнява в едномесечен срок от представянето на списъка по чл. 114.

Чл. 118. При провеждането на всеки търг присъства представител на Министерството на културата, който следи за спазване на условията за провеждане на търга.

Чл. 119. Музеите могат да участват на търг по чл. 111 след разрешение на министъра на културата, след като представят списък на културните ценности, които ще се предлагат.

Чл. 120. Редът за издаване на разрешенията по този раздел, условията и редът за провеждане на търгове, както и за водене на регистъра по чл. 108 се определят с наредба на министъра на културата.

Раздел VI

Износ и временен износ на движими културни ценности

Чл. 121. (1) Износът и временният износ на движими културни ценности от територията на страната се извършва с разрешение или сертификат за износ.

(2) Износът и временният износ на движими културни ценности извън митническата територия на Общността се извършва с разрешение за износ, съгласно Регламент 3911/1992 и Регламент на Комисията (ЕИО)№752/93, утвърждаващ разпоредбите по прилагане на Регламент 3911/1992.

(3) Износът и временният износ на движими културни ценности от територията на Република България в други държави членки на Общността се извършва със сертификат за износ.

(4) Към министъра на културата се създава и води регистър на издадените разрешения по ал. 2, на сертификатите по ал. 3, както и на отказите за издаването им.

Чл. 122. (1) Не се допуска износ на движими културни ценности, които:

1. представляват национално богатство, или
2. са регистрирани в основния фонд на музеите.

(2) Движими културни ценности по ал. 1 могат да бъдат изнасяни само временно в следните случаи:

1. за представяне пред чуждестранна публика при условие, че са налице 35 гаранции за тяхната сигурност;

2. за осъществяване на консервационно-реставрационни работи, експертизи и научни изследвания, при условие, че те не могат да се извършат на територията на Република България.

(3) Срокът за временен износ на движимите културни ценности по ал. 1 не може да бъде по-голям от 24 месеца. При мотивирана необходимост този срок може да бъде продължен еднократно с не повече от шест месеца.

Чл. 123. (1) Разрешение за износ съгласно Регламент 3911/92 или временен износ на движими културни ценности по чл. 122 се издава от министъра на културата или оправомощено от него длъжностно лице.

(2) Разрешенията по ал. 1 се издават в едномесечен срок.

(3) Отказът за издаване на разрешение за износ или временен износ може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(4) Редът за издаване на разрешенията за износ или временен износ по ал. 1 се определят с наредба на министъра на културата.

Чл. 124. (1) Движими културни ценности могат да се изнасят на територията на Общността със сертификат за износ.

(2) Сертификатът по ал. 1 се издава от директора на съответния музей, извършил идентификацията и регистрацията на движимата културна ценност. Условието и редът за издаването му се определят в наредбата по чл. 123, ал. 4.

(3) Сертификат по ал. 1 не се изисква, когато за движимата културна ценност е издадено разрешение по реда на чл. 123.

Чл. 125. Авторски произведения на изобразителните изкуства, които не са културни ценности могат да се изнасят след като се маркират трайно по подходящ начин, определен с наредбата по чл. 123, ал. 4.

Раздел VII

Връщане на незаконно изнесени движими културни ценности национално богатство

Чл. 126. Движими културни ценности национално богатство, които са изнесени незаконно от територията на страната и са открити на територията на друга държава членка на Европейския съюз, наричана по-нататък "държава членка", както и тези, които са изнесени незаконно от територията на държава членка и са открити на територията на Република България, подлежат на връщане съгласно разпоредбите на този раздел.

Чл. 127. Министърът на културата е централният орган, който координира, организира и контролира дейността по връщането на незаконно изнесените движими културни ценности национално богатство, в сътрудничество с

централните органи в другите държави – членки, които координират тази дейност на своята територия.

Чл. 128. На връщане при условията и по реда на този раздел подлежи движима културна ценност, която преди или след незаконния ѝ износ от територията на държава членка е със статут на национално богатство и:

1. влиза в една от категориите съгласно приложението към Регламент 3911/1992, или

2. не влиза в нито една от категориите съгласно приложението към Регламент 3911/1992, но е неразделна част от обществени колекции, включени в инвентара на музеи, архиви, библиотеки, или от инвентарите на религиозни институции.

Чл. 129. (1) Всички органи и лица са длъжни незабавно да уведомят министъра на културата, в случай че разполагат с информация за незаконно изнесени от територията на Република България движими културни ценности национално богатство.

(2) Министърът на културата:

1. при наличие на информация за незаконен износ на движими културни ценности национално богатство, проверява, ако това е необходимо, нейната достоверност;

2. започва процедурата по връщането на движими културни ценности национално богатство, изнесени незаконно от територията на Република България, като отправя искане до съответната държава членка;

3. незабавно уведомява съответния централен орган на държавата членка, до която е отправено искането по т. 2, в случай че е предложил на нейна територия съдебно производство за връщане на незаконно изнесените движими културни ценности национално богатство.

(3) Държавните и общински органи съобразно своята компетентност, както и лицата, са длъжни да оказват съдействие на министъра на културата при осъществяване на правомощията му по този раздел.

Чл. 130. (1) Всяка държава членка може да отправи искане до министъра на културата за издирване на движима културна ценност национално богатство, изнесена незаконно от нейната територия, и за установяване самоличността на владелеца или държателя ѝ. Искането трябва да съдържа цялата информация, необходима за улесняване на издирването, като специално се посочи действителното или предполагаемото местонахождение на предмета.

(2) След получаване на искането министърът на културата уведомява за това съответните органи, в чиито правомощия е установяването на местонахождението на движимата културна ценност национално богатство, както и самоличността на нейния владелец или държател.

(3) Органите по ал. 2 съобразно своите правомощия сътрудничат на министъра на културата, като:

1. информират за издирванията и за предполагаемото или действителното местонахождение на съответната движима културна ценност национално

богатство, както и за всички други факти и обстоятелства, свързани с незаконния³⁷ износ;

2. издирват и установяват местонахождението на предмета по т. 1 и самоличността на неговия владелец или държател.

(4) В случай че искането е изпратено до органите по ал. 2, те са длъжни незабавно да го препратят на министъра на културата.

Чл. 131. (1) Министърът на културата:

1. уведомява централния орган на отправилата искане държава членка, когато движимата културна ценност национално богатство, бъде открита и са налице основания да се смята, че е изнесена незаконно от нейната територия;

2. предприема необходимите мерки по физическото опазване на вещта по т. 1;

3. предприема необходимите временни мерки за предотвратяване на всякакви действия, които могат да осуетят връщането на вещта по т. 1.

(2) Министърът на културата осигурява възможност на компетентния орган на отправилата искане държава членка да провери дали намерената вещь отговаря на изискванията на чл. 128, като проверката трябва да се извърши в двумесечен срок от уведомлението по ал. 1, т. 1.

(3) Ако проверката не бъде извършена или резултатът от нея не бъде съобщен в срока по ал. 2, разпоредбите на ал. 1, т. 2 и 3 не се прилагат.

(4) Министърът на културата или оправомощено от него длъжностно лице съдейства за постигане на споразумение за връщане на движимата културна ценност национално богатство, между нейния владелец или държател и отправилата искането държава членка при наличието на официално съгласие за това и от двете страни. В този случай министърът или оправомощеното от него длъжностно лице действа като посредник в преговорите между тях.

(5) Министърът на културата уведомява заинтересованите държави членки при откриване на територията на Република България на движима културна ценност национално богатство, за която са налице основания да се смята, че е изнесена незаконно от територията на друга държава членка.

Чл. 132. (1) Отправилата искане държава членка може да започне съдебно производство, като предяви иск срещу владелеца или държателя за връщане на изнесените незаконно от нейната територия движими културни ценности национално богатство.

(2) Към иска по ал. 1 се прилагат:

1. документ, описващ вещта, чието връщане се иска;

2. потвърждение, че вещта е движима културна ценност национално богатство;

3. декларация от компетентния орган на съответната държава членка, че е изнесена незаконно от нейната територия;

4. данни за самоличността на лицето, срещу което се подава искът;

5. данни за стойността на вещта, определена към датата на подаване на иска, в български лева.

Чл. 133. (1) Искът по чл. 132 може да се предяви не по-късно от една38 година от момента, в който отпавилата искането държава членка е узнала местонахождението на движимата културна ценност национално богатство, и самоличността на нейния владелец или държател.

(2) Във всички случаи съдебно производство по чл. 132 не се образува, а образуваното се прекратява, ако са изминали повече от 30 години от незаконния износ на движимата културна ценност национално богатство, от територията на отпавилата искане държава членка.

(3) Когато искът е за връщане на движими културни ценности национално богатство, които не влизат в нито една от категориите съгласно приложението към Регламент 3911/1992, но съставляват неразделна част от обществени колекции, включени в инвентара на музеи, архиви, библиотеки, или от инвентарите на религиозни институции, които са обект на специална защита съгласно националното законодателство на отпавилата искане държава членка, срокът по ал. 2 е 75 години. Този срок може да бъде и по-дълъг от 75 години, в случай че това е предвидено в двустранни споразумения, по които Република България е страна.

(4) Не се образува съдебно производство, а образуваното се прекратява, ако износът на движимата културна ценност национално богатство, от територията на отпавилата искане държава членка вече не е незаконен към момента на предявяване на иска.

Чл. 134. Централният орган на отпавилата искане държава членка незабавно информира за образуваното съдебно производство министъра на културата, който от своя страна информира за това централните органи на останалите държави членки.

Чл. 135. (1) Съдебното производство по чл. 132 се провежда по реда на Гражданския процесуален кодекс .

(2) Съдът постановява връщането на вещта, когато:

1. вещта отговаря на изискванията на чл. 128 ;
2. вещта е изнесена незаконно от територията на отпавилата искане държава членка;
3. искът е предявен в сроковете по чл. 133 ;
4. вещта е изнесена от територията на отпавилата искане държава членка на 1 януари 1993 г. или след тази дата;
5. ответната страна владее или държи вещта към момента на предявяване на иска.

Чл. 136. Когато постанови връщане на движимата културна ценност национално богатство, съдът присъжда справедливо парично обезщетение на ответника, ако той е положил надлежна грижа и внимание при придобиването ѝ и след като вземе предвид всички обстоятелства по делото.

Чл. 137. (1) Отпавилата искане държава членка заплаща обезщетението по чл. 136 след връщането на вещта.

(2) Разноските по изпълнение на решението за връщане на движимата³⁹ културна ценност национално богатство, както и разноските, свързани с прилагането на мерките по чл. 131, ал. 1, т. 2, се поемат от отправилата искане държава членка.

Чл. 138. (1) Съдебното решение за връщане на движимата културна ценност национално богатство, и за присъждане на обезщетението и разноските по чл. 137 не изключва правото на отправилата искане държава членка да заведе дело за възстановяване на тези суми срещу лицата, отговорни за незаконния ѝ износ от нейната територия.

(2) Разпоредбите на този раздел не изключват търсенето на наказателна или гражданска отговорност съгласно българското законодателство.

(3) Относно правото на собственост върху движимата културна ценност национално богатство, се прилагат разпоредбите на националното законодателство на отправилата искане държава членка след връщането ѝ.

Чл. 139. На всеки три години министърът на културата изпраща до Европейската комисия доклад по прилагането на разпоредбите на този раздел.

Глава дванадесета АРХЕОЛОГИЧЕСКО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Чл. 140. (1) Археологически обекти са всички движими и недвижими материални следи от човешка дейност от миналите епохи, намиращи се в земните пластове, на тяхната повърхност, на сушата и във водните басейни.

(2) Археологически обекти - движими и недвижими, са публична държавна собственост.

(3) Археологическите обекти-недвижими и движими, имат статут на културни ценности с категория съответно „национално значение” или “национално богатство”, докато това бъде установено по реда на този закон.

Чл. 141. (1) Археологическите обекти се издирват и изучават като културни ценности чрез теренни проучвания.

(2) Теренните проучвания на археологическите ценности се осъществяват в земните пластове, на тяхната повърхност, на сушата и във водните басейни.

(3) Теренните проучвания на археологически ценности се извършват чрез деструктивни и недеструктивни методи. Недеструктивните методи на изследване се прилагат при всяка възможност.

(4) В методологично отношение теренните проучвания на археологически ценности са издирване на археологически обекти, археологически сондажи и археологически разкопки.

(5) В организационно отношение теренните проучвания на археологически ценности са:

1. редовни – планират се с цел решаване на определена научна задача;

2. спасителни – извършват се при необходимост за частично или цялостно използване на терена на недвижима археологическа ценност, при риск от нейното разрушаване, включително и тези, които се извършват при непредвидено откриване на археологическа ценност, което налага незабавно проучване.

(6) Теренните проучвания се извършват по ред, определен в наредба, издадена от министъра на културата.

Чл. 142. (1) Теренните проучвания на археологически ценности се извършват с разрешение на министъра на културата въз основа на експертно становище на Съвет за теренни проучвания.

(2) Когато теренните проучвания са спасителни, разрешението за тях се издава от председателя на Съвета за теренни проучвания. За издаденото разрешение председателят незабавно уведомява министъра на културата

(3) Когато теренните проучвания в Република България са включени в международни научноизследователски проекти, както и в случаите по чл. 144, ал. 2, разрешението за тях се издава от Министерския съвет по предложение на министъра на културата и въз основа на експертно становище на Съвет за теренни проучвания.

(4) Средства за извършване на редовни теренни археологически проучвания се предвиждат ежегодно със Закона за държавния бюджет на Република България.

Чл. 143. (1) Съветът за теренни проучвания се състои от председател - директора на Националния археологически институт с музей при Българската академия на науките, (АИМ при БАН) и 16 членове:

1. осем представители на АИМ при БАН;
2. един представител на Министерството на културата;
3. двама представители на НИПК;
4. двама представители на висшите училища, в структурата на които има катедри по археология;
5. трима археолози от държавните и общинските музеи в страната.

(2) Членовете на съвета по ал. 1, т. 1, т. 4 и 5 са хабилитирани лица в научна специалност „археология”.

(3) Съставът на съвета се назначава от министъра на културата по предложение на съответните органи и организации, представени в него.

(4) Съветът за теренни проучвания:

1. дава експертно становище за даване и отнемане на разрешение за извършване на археологически теренни проучвания;
2. дава становища за сключване на международни договори свързани с опазването на археологическите ценности.

(5) Съветът взема решения с мнозинство две трети от членовете.

Чл. 144. (1) Разрешението за извършване на теренни проучвания на археологически ценности се издава на лице, което:

1. притежава образователно-квалификационна степен „магистър” по специалност от професионално направление „История и археология” и най-малко две години професионален опит в извършването на теренни проучвания, и

2. е в договорни отношения с българска културна или научна институция,⁴¹ дейността на която е свързана с опазване на археологическото наследство.

(2) Когато договорните отношения по ал. 1, т. 2 са с чуждестранна културна или научна институция в областта на археологията, извършването на теренните проучвания се извършва под ръководството на лице, получило разрешение по ал. 1.

Чл. 145. (1) Разрешение за извършване на теренни проучвания се издава въз основа на заявление от лице по чл. 144, ал. 1, към което се прилага:

1. описание на обекта на проучване и обосновка,
2. документи, удостоверяващи изискванията по чл. 144, ал. 1;
3. подробна работна програма за теренното проучване, документ, удостоверяващ неговото финансиране, както и за теренна консервация;
4. искане за използване на специални технически средства, документ за регистрацията им, както и името на лицето, което ще работи с тях;
5. писмено споразумение със собственика на имота.

(2) Когато заявлението е за извършване на спасителни теренни проучвания, заявителят представя и мотивирано становище на директора на съответния музей и решение на специализирана комисия, назначена от министъра на културата.

(3) Към заявление за издаване на разрешение за теренно проучване от същия заявител за същия археологически обект заявителят представя и:

1. документ за предаване на археологическите находки от предходните разрешения за теренно проучване, издадени на заявителя, в държавен или общински музей;
2. удостоверение за предадена теренна документация по чл. 147, ал. 2.

Чл. 146. (1) Разрешението се издава за срок от една година и съдържа:

1. трите имена на лицето, утвърдено за научен ръководител;
2. трите имена на лицата, утвърдени за негови заместници;
3. индивидуализация и идентификация на обекта на проучванията;
4. основни научни цели на проучването;
5. метод на проучването;
6. възможност за използване на специални технически средства по ред, определен в наредбата по чл. 141, ал. 6.

(2) Собствениците на средствата по ал. 1, т. 6 са длъжни да се регистрират в Министерството на културата в 14 - дневен срок от придобиването им.

(3) Регистрираните специални технически средства по ал. 2 се използват само за извършване на теренни проучвания или за друга специализирана дейност, изрично предвидена в нормативен акт.

Чл. 147. (1) Лицето, получило разрешение за извършване на теренно проучване, е длъжно да:

1. прилага съвременна методика на проучване;
2. изготви теренна документация;
3. осигури охрана на археологическия обект и на находките по време на теренното проучване;

4. осигури теренна консервация, чрез която да се предотврати увреждане⁴² и разрушаване на находките, както и загуба на свързана с тях информация;

5. осигури частично или пълно възстановяване на външния вид на археологическия обект, освен в случаите, когато има друго решение;

6. предаде движимите археологически находки в държавен или общински музей;

7. представи научен текст за предварителна публикация на резултатите в срок до м. март на следващата година.

(2) Екземпляр от теренната документация се предава задължително в Националния архив на теренните археологически проучвания в Националния археологически институт с музей при БАН, НИПК и в съответния музей, на чиято територия се извършва проучването преди началото на следващия археологически сезон.

Чл. 148. Оперативният контрол на теренните проучвания се извършва от Инспектората към Министерството на културата.

Чл. 149. Информацията от археологическите издирвания се включва в Автоматизирана информационна система “Археологическа карта на България” (АКБ), която се съхранява в АИМ при БАН и в НИПК.

Чл. 150. (1) Разрешение за теренни проучвания не се издава:

1. когато не са изпълнени изискванията по чл. 144 и чл. 145;

2. когато е отнето разрешението за теренни проучвания и не е изтекъл срокът, за който е отнето.

(2) Издадено разрешение за теренни проучвания се отнема от министъра на културата при неспазване на изискванията на този закон, установено по надлежния ред. Разрешението се отнема за срок от една година.

Чл. 151. Решенията за отказ или за отнемане на разрешение за теренни проучвания могат да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 152. (1) Издирените при теренни проучвания движими археологически ценности се предават в държавния или общински музей, участвал в теренното проучване или в най-близкия до мястото на откриването им държавен или общински музей, в който има условия за тяхното съхраняване.

(2) Предаването на археологическите находки се оформя в предавателно - приемателен протокол, подписан от ръководителя на теренното проучване и от директора на съответния музей.

Чл. 153. Издирените недвижими археологически обекти подлежат на категоризация и регистрация по реда на този закон.

Чл. 154. (1) За случайно открити или намерени движими археологически обекти, се прилагат съответно чл. 85-87.

(2) Когато при извършване на строителни и благоустройствени или⁴³ селскостопански дейности, при търсене, проучване и добив на подземни богатства и при други дейности, свързани с въздействие върху земната повърхност, земната основа и земните недра се открият структури и находки, които имат признаци на културни ценности, дейността се спира незабавно и се прилагат съответно чл. 64 и 65.

Глава тринадесета КОНСЕРВАЦИЯ И РЕСТАВРАЦИЯ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

Раздел I Общи положения

Чл. 155. Консервацията и реставрацията на културни ценности е системен процес от директни действия, които целят предотвратяване на разрушаването, стабилизация на състоянието им, както и улесняване на тяхното възприемане и оценка при максимално запазване на автентичността им.

Чл. 156. (1) Дейностите по консервация и реставрация се осъществяват от лица или под непосредственото ръководство на лица, вписани в регистъра по чл. 157.

(2) В регистъра по ал. 1 се вписват лица, които притежават образователно-квалификационна степен “магистър”:

1. по специалност в съответната област на консервация и реставрация и имат 2 години професионална практика;

2. по друга специалност, със специализация в съответната област на консервация и реставрация и имат 2 години професионална практика в същата област.

(3) Лица, които не отговарят на изискването за професионална практика могат да осъществяват консервация и реставрация само под непосредственото ръководство на лицата по ал. 1.

(4) Консервация и реставрация в музеите, висшите училища, научните и културни организации, както и самостоятелно от лицата, вписани в регистъра по ал. 1, се извършва само при наличие на необходимите материални условия за съответната дейност, определени в наредбата по чл. 157, ал. 1.

Чл. 157. (1) В Министерството на културата се води и поддържа публичен регистър на лицата, които имат право да извършват консервация и реставрация в съответната област при условия и по ред, определени в наредба на министъра на културата.

(2) При подаване на искане за регистрация се прилагат и документи относно обстоятелствата по чл. 156, ал. 2, определени в наредбата по ал. 1.

(3) В 14-дневен срок от получаване на искането министърът на културата или оправомощено от него длъжностно лице разпорежда вписване в регистъра или

отказва да извърши регистрация, ако лицето не отговаря на условията по чл. 156,44 ал. 2. На вписаните в регистъра лица се издава удостоверение за регистрация.

(4) Отказите по ал. 3 могат да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Раздел II

Движими културни ценности

Чл. 158. (1) В музеите, висшите училища, научните и културни организации може да се извършва консервация и реставрация на движими културни ценности само под ръководството на лице, вписано в регистъра по чл. 157.

(2) Отношенията между собственика на културна ценност и музея, висшето училище, научната и културна организации или лицето, вписано в регистъра по чл. 157 се уреждат с писмен договор.

(3) Лицата, извършили консервацията и реставрацията могат да публикуват резултатите от тази дейност след получаване на писмено съгласие на собственика.

Чл. 159. (1) Консервация и реставрация на движими културни ценности национално богатство, се извършват с разрешение на министъра на културата, което съдържа задължителни предписания за извършването на тази дейност.

(2) Министърът на културата издава разрешение в 14-дневен срок от постъпване на искането при условия и по ред, определени в наредбата по чл. 160.

Чл. 160. Условията и редът за осъществяване на дейностите по консервация и реставрация на движими културни ценности се определят с наредба, издадена от министъра на културата.

Раздел III

Недвижими културни ценности

Чл. 161. (1) Проектите за консервация и реставрация на единични или групови архитектурни обекти – недвижими културни ценности, се изготвят от проектанти по чл. 230, ал. 1 от Закона за устройство на територията, които отговарят на изискванията по чл. 156.

(2) Проектите за консервация и реставрация на археологически обекти се изготвят от лицата по ал. 1 и при задължителното участие на лицата, получили разрешение за извършване на археологически проучвания.

(3) Проектите за консервация и реставрация на художествените културни ценности, културния ландшафт и природните културни ценности задължително се изготвят от лица, регистрирани за съответната консервационно-реставрационна дейност.

(4) Изпълнението на проектите по ал. 1 и 2 се извършва по реда на Закона за устройство на територията.

Чл. 162. Заданията за проектиране и проектите за консервация и реставрация на недвижими културни ценности се съгласуват с НИПК по реда на раздел пети, глава десета „Териториално-устройствената защита”.

Чл. 163. Обхватът и съдържанието на документации по извършването на консервационно – реставрационни дейности на недвижими културни ценности, се определят с наредба, издадена от министъра на културата и от министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Глава четирнадесета ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

Раздел I Възпроизвеждане

Чл. 164. (1) Културните ценности могат да бъдат възпроизведени в копия, реплики и предмети с търговско предназначение.

(2) Всички действия по изработване на копия, реплики или предмети с търговско предназначение се извършват при условия, гарантиращи физическото запазване и защитата от посегателства на културната ценност.

(3) Действията по изработването на копия, реплики или предмети с търговско предназначение, които налагат непосредствен контакт или въздействие върху културната ценност, се извършват от лицата по чл. 156.

Чл. 165. (1) Копието е новосъздадена вещ, която възпроизвежда максимално точно визуалните и размерни характеристики на културната ценност.

(2) Копията задължително се маркират със знак, обозначаващ ги като копие.

Чл. 166. (1) Копията се изработват само за музейни цели.

(2) Копие на културна ценност може да бъде изработено:

1. когато това се налага по съображения за нейната сигурност;
2. при липса на условия за представянето ѝ в експозиция;
3. при липса на условия за съхраняването ѝ, поради което тя е предоставена на друг музей;
4. при необходимост от експонирането ѝ в повече от един музей;
5. при интерес от експониране на културна ценност - собственост на физическо или юридическо лице.

(3) Броят на копията на една културна ценност не може да бъде по-голям от:

1. за движимите културни ценности – три;
2. за недвижимите културни ценности – едно.

Чл. 167. (1) Репликата е новосъздадена вещ, която възпроизвежда визуално характеристиките на културната ценност, но задължително се различава от нея по размер най-малко с една десета.

(2) Репликите задължително се маркират със знак, обозначаващ я като 46 реплика.

(3) Реплики могат да се изработват за представителни и образователни цели.

Чл. 168. (1) Предмет с търговско предназначение е този, който се отличава от културната ценност по размер и детайли. Те могат да съдържат и нови елементи.

(2) При условията на ал. 1 могат да бъдат изработвани и предмети с търговско предназначение, възпроизвеждащи отделни елементи на културна ценност.

Чл. 169. (1) Копия, реплики и предмети с търговско предназначение могат да се изработват само след предварително съгласие от собственика на културната ценност, а на музейни културни ценности - от директора на съответния музей. Отношенията със собственика, съответно музея, се уреждат с договор.

(2) Копия и реплики на културни ценности със световно и национално значение или национално богатство се изработват само с разрешение на министъра на културата. Разрешенията се вписват в регистрите по чл. 94 и по чл. 60.

(3) Копията се включват в научно-спомагателния фонд на съответния музей.

Чл. 170. Условията и редът за изработване на копия, реплики и предмети с търговско предназначение се определят с наредба на министъра на културата.

Раздел II Разпространение

Чл. 171. Разпространяването на фотографско, компютърно, видео- и друго изображение на културна ценност, на нейно копие или елементи от тях, използването му при производство на стоки, етикети и дизайнерски решения или за други търговски или рекламни цели се извършва въз основа на договор със собственика на културната ценност, а за музейните културни ценности – със съответния музей.

Глава петнадесета ПРЕДСТАВЯНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

Чл. 172. (1) Представянето на културните ценности е дейност, насочена към разкриване и популяризиране на културната и научната им стойност пред обществото.

(2) Представянето на културните ценности се осъществява при условия и по начин, които не поставят под заплаха физическата цялост и състоянието на културните ценности и не ги застрашават от посегателства.

Чл. 173. (1) Държавата осигурява трайно обозначаване на недвижимите⁴⁷ културни ценности, вписани в Списъка на световното културно наследство, с идентификационни табели, носещи емблемата на световното наследство.

(2) Собствениците на недвижими културни ценности от национално значение осигуряват трайното им обозначаване.

(3) По собствена инициатива собствениците на останалите категории недвижими културни ценности могат да извършват обозначаването им.

(4) Видът и съдържанието на знака на идентификационните табели по ал. 1, 2 и 3 се изработва по образец, одобрен от министъра на културата.

Чл. 174. (1) Музеите осъществяват представянето на движими културни ценности чрез постоянни или временни експозиции.

(2) Музеите са длъжни да дават ясна информация за представените движими културни ценности чрез означаването им, надписи, издаване на пътеводители и каталози за експозициите и други информационни материали.

(3) В случаите, когато представянето е свързано с транспортиране, задължително се предприемат мерки с оглед застраховането, специалната опаковка и охраната на движимите културни ценности.

Чл. 175. (1) Всеки музей може да включва временно в свои експозиции културни ценности от други музеи или на физически или юридически лица, както и да организира представянето на експозиции на други музеи и лица, или съвместни експозиции с тях.

(2) Музеите могат да организират временни експозиции или да предоставят временно движими културни ценности от основния си фонд за представяне в чужбина при условията на глава единадесета, раздел шести- Износ и временен износ.

(3) Министърът на културата може да задължи държавен, или общински музей да предостави движими културни ценности за участие във временни експозиции в страната и в чужбина. Когато музей предостави свои културни ценности за представяне в чужбина, той трябва да получи съответстваща на неговото участие, част от договорената цена за представянето.

(4) Отношенията между страните по ал. 1, 2 и 3 се уреждат с договор.

Чл. 176. (1) Физически и юридически лица, собственици на регистрирани движими културни ценности, могат да организират представянето им временно или постоянно.

(2) При представяне на движими културни ценности по ал. 1 в чужбина, се прилагат разпоредбите на глава единадесета, раздел шести- Износ и временен износ.

Чл. 177. Условията и редът за представяне на културните ценности се определят в наредба на министъра на културата.

Чл. 178. (1) Музеите осигуряват дни и часове за посещение, съобразени със свободното време на различните видове и категории посетители.

(2) Всеки музей е длъжен публично да обяви дните и часовете за 48 посещение.

(3) Музеите са длъжни да осигурят подходящи условия за достъп до музейните експозиции на хора с увреждания.

Чл. 179. (1) За индивидуално или групово посещение на музейна експозиция се заплащат входни билети.

(2) Цените на входните билети в държавните и общинските музеи се определят от техния директор, съгласувано с финансиращия музей орган.

(3) В акта за създаване на музея или с решение на финансиращия орган, съответно на собственика на музея може да бъде предвиден безплатен вход за посещение на експозициите.

(4) Държавен или общински музей е длъжен да осигури безплатен вход за посещения един ден седмично.

(5) Деца, учащи се и хора с увреждания заплащат намалени цени или се освобождават от заплащане на входен билет.

Глава шестнадесета **ДОКУМЕНТИРАНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО**

Чл. 180. (1) Всяка дейност по опазването и представянето на културните ценности се документира.

(2) В случаите, когато дейност по опазването се извършва от експерти - външни лица, същите са длъжни да предоставят безвъзмездно екземпляр от изготвените в процеса на работа документи на НИПК или съответния музей.

Чл. 181. Създадените документи по чл. 180 формират:

1. национален документален архив на НИПК- за недвижимите културни ценности;

2. научен архив към съответния музей- за движимите културни ценности.

Чл. 182. (1) Архивите по чл. 181 са постоянно попълваща се съвкупност от документи, отразяващи етапите в процеса на изпълнението на дейностите по опазването и представянето им, независимо от времето, начина и мястото на създаването им, както и от вида на носителя им.

(2) Създаването, поддържането, съдържанието, съхраняването и използването на архивите по ал. 1 се определят с наредба на министъра на културата.

Чл. 183. (1) Научният архив към съответния музей включва:

1. документите по издирването, идентифицирането, изследването, съхраняването, консервацията, реставрацията, движението и представянето на движимите културни ценности;

2. отчетните документи за движимите културни ценности, съхранявани от 49 тях постоянно или временно: документи за произход, за постъпване или придобиване от музея, оценителни протоколи, инвентарни книги и др.;

3. документите за извършените от тях теренни археологически проучвания;

4. научната и справочна документация: научни паспорти и картотеки.

(2) Научният архив се съхранява безсрочно в музея, който го е създал и не подлежи на предаване на органите за управление на Държавния архивен фонд, освен при закриването на музея без правоприемство.

Глава седемнадесета КОНТРОЛ

Чл. 184. (1) При упражняване на контролната си дейност инспекторите:

1. извършват проверки на място или по документи;

2. прилагат принудителни административни мерки, предвидени в този закон;

3. съставят актове за установяване на извършени административни нарушения;

(2) Инспекторите имат право на достъп до подлежащите на контрол обекти на културното наследство, както и да изискват необходимите документи във връзка с упражняване на правомощията им по този закон.

(3) Инспекторите са длъжни да:

1. отразяват точно фактите при извършената проверка в акта за нарушение;

2. опазват служебната и търговската тайна, станала им известна във връзка с извършваните проверки;

3. не разгласяват данни от извършените проверки;

4. използват информацията от проверките само за целите на административнонаказателното производство.

Чл. 185. Лицата, спрямо които се извършва проверката по чл. 184, ал. 1 са длъжни да:

1. осигурят безпрепятствен достъп до проверяваните обекти;

2. оказват съдействие на длъжностните лица при упражняване на техните правомощия;

3. предоставят исканите от длъжностното лице документи и доказателства.

Чл. 186. (1) При осъществяване на своята дейност, инспекторите могат да си взаимодействат с органите на Министерството на вътрешните работи, Агенция „Митници”, Държавна агенция „Национална сигурност”, прокуратурата, както и други държавни и общински органи, както и с физически и юридически лица.

(2) Начините на взаимодействие с органите по ал. 1 се уреждат с инструкции на министъра на културата и съответните органи.

Чл. 187. (1) Инспекторите, длъжностните лица от НИПК и от музеите подават декларация по образец, утвърден от министъра на културата, за търговски,

финансов или друг делови интерес, който те или свързани с тях лица имат във връзка с функциите им по този закон.

(2) Декларацията по ал. 1 се подават ежегодно до 31 март пред органа по назначаване или работодателя.

(3) При възникнал конфликт на интереси след подаване на декларацията по ал. 2, лицата по ал. 1 са длъжни в седемдневен срок да уведомят органа по назначаване или работодателя.

(4) Декларираният по ал. 2 или 3 конфликт на интереси следва да бъде отстранен от лицето в едномесечен срок. Когато декларираният конфликт на интереси не е отстранен в срока по изречение първо, той се смята за укрит.

(5) Конфликтът на интереси се установява от всяко заинтересовано лице по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(6) При неизпълнение на задължението по ал. 2, 3 и 4 или при установено наличие на конфликт на интереси по съдебен ред органът по назначаване или работодателят налага дисциплинарно наказание по чл. 90, ал. 1, т. 5 от Закона за държавния служител, съответно по чл. 188, ал. 3 от Кодекса на труда.

(7) Конфликт на интереси е налице когато търговски, финансов или друг делови интерес поражда основателни съмнения в безпристрастността на лицата по ал. 1 при надлежното изпълнение на функциите им или упражняване на правомощията им.

Глава осемнадесета **АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ**

Чл. 188. Длъжностно лице, което не подаде декларация в срока по чл. 33, ал. 1 и 2, се наказва с глоба в размер от 100 до 300 лева.

Чл. 189. Длъжностно лице от общинска администрация, което не изпълни задължението си за уведомяване в срока по чл. 52, ал. 2 се наказва с глоба в размер от 100 до 300 лева.

Чл. 190. (1) Който не изпълни задължение по чл. 63, ал. 1, т. 1 се наказва с глоба, съответно с имуществена санкция в размер от 1000 до 3000 лева.

(2) Който не изпълни задължение по чл. 63, ал. 1, т. 4 и ал. 2 се наказва с глоба, съответно с имуществена санкция в размер от 500 до 1000 лева.

(3) Когато деянието по ал. 1 е извършено повторно, наказанието, съответно имуществената санкция, е в размер от 3000 до 5000 лева.

Чл. 191. Който не предприеме незабавни действия за обезопасяването на недвижима културна ценност или не уведоми компетентните органи по чл. 64, ал. 1 се наказва с глоба, съответно имуществена санкция в размер от 3000 до 5000 лева.

Чл. 192. Длъжностно лице от НИПК, което в срока по чл. 64, ал. 4 не даде съответни предписания и срок за изпълнението им, се наказва с глоба в размер от 150 до 1500 лева.

Чл. 193. (1) Който реализира инвестиционен проект или извършва намеса в защитени територии за опазване на културното наследство без съгласуване с НИПК в нарушение на чл. 75, се наказва с глоба, съответно имуществена санкция в размер от 3000 до 5000 лева.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено повторно, наказанието, съответно имуществената санкция, е в размер от 5000 до 10000 лева.

Чл. 194. Който не съобщи за намерена вещ в случаите по чл. 85, ал. 1 или не запази вещта във вида и в състоянието, в която я е намерил, се наказва с глоба в размер от 100 до 300 лева.

Чл. 195. Длъжностно лице по чл. 86, ал. 1, което след като е уведомено за намерена вещ, не извърши оглед и не поеме нейното съхранение, се наказва с глоба в размер от 100 до 300 лева.

Чл. 196. Директор на музей, който не издаде удостоверение в срока по чл. 90, ал. 3 или не направи предложение в срока по чл. 91, ал. 1, се наказва с глоба в размер от 200 до 500 лева.

Чл. 197. Който не уведоми за промяна на собствеността на регистрирана културна ценност в срока по чл. 94, ал. 4, се наказва с глоба в размер от 100 до 300 лева.

Чл. 198. Колекционер, който не изпълни задължение по чл. 102, се наказва с глоба в размер от 100 до 300 лева.

Чл. 199. Който не изпълни задълженията си по чл. 104, т. 1 се наказва с глоба, съответно с имуществена санкция в размер от 300 до 1000 лева.

Чл. 200. (1) Който извършва правни сделки с неидентифицирани и нерегистрирани движими културни ценности се наказва с глоба, съответно имуществена санкция в размер от 3000 до 5000 лева.

(2) Вещта, предмет на нарушението по ал. 1, се отнема в полза на държавата.

Чл. 201. (1) Който извършва правни сделки с движими културни ценности – национално богатство без да уведоми министъра на културата, се наказва с глоба, съответно имуществена санкция в размер от 3000 до 5000 лева.

(2) Вещта, предмет на нарушението по ал. 1, се отнема в полза на държавата.

Чл. 202. Длъжностно лице, което извършва правни сделки с движими културни ценности, неинвентирани в обменния фонд на съответния музей или с инвентирани в обменния фонд, в нарушение на чл. 106, ал. 2 и 3 се наказва с глоба в размер от 300 до 1000 лева.

Чл. 203. Който извършва търговска дейност с движими културни52 ценности без регистрация по чл. 108, ал. 1, се наказва с имуществена санкция в размер от 3000 до 5000 лева.

Чл. 204. Който не уведоми за промяна на обстоятелствата, вписани в регистъра, в срока по чл. 108, ал. 6, се наказва с имуществена санкция в размер от 100 до 300 лева.

Чл. 205. Който не изпълни задължение по чл. 109 се наказва с глоба, съответно с имуществена санкция в размер от 100 до 300 лева.

Чл. 206. Който извършва търговия с движими културни ценности чрез търг без разрешение на министъра на културата по чл. 112, се наказва с имуществена санкция в размер от 3000 до 5000 лева.

Чл. 207. Който не уведоми в срока по чл. 112, ал. 7 за настъпила промяна в обстоятелствата, при които е издадено разрешение за извършване на търговия чрез търг, се наказва с имуществена санкция в размер от 500 до 1000 лева.

Чл. 208. Който организира търг с движими културни ценности без разрешение по чл. 114, се наказва с имуществена санкция в размер от 1000 до 3000 лева.

Чл. 209. Който в срока по чл. 115 не публикува обявление за търга, се наказва с имуществена санкция в размер от 1000 до 3000 лева.

Чл. 210. Директор на музей, който допусне участие на музея на търг без разрешение на министъра на културата, се наказва с глоба в размер от 100 до 500 лева.

Чл. 211. (1) Който изнесе движима културна ценност без разрешение или без сертификат за износ, се наказва с глоба, съответно с имуществена санкция, в размер от 10 000 до 20 000 лева, ако не подлежи на по-тежко наказание.

(2) Вещта, предмет на нарушението по ал.1, се отнема в полза на държавата.

Чл. 212. Който наруши разпоредбата на чл. 122, ал. 3 се наказва с глоба, съответно с имуществена санкция, в размер от 5000 до 10 000 лева.

Чл. 213. Който извършва правни действия или сделки в нарушение на чл. 140, ал. 4, се наказва с глоба, съответно с имуществена санкция, в размер от 5 000 до 10 000 лева, ако не подлежи на по-тежко наказание.

Чл. 214. Който осъществява действия по издирване на археологически обекти в нарушение на разпоредбите на глава дванадесета, се наказва с глоба в размер от 500 до 1000 лева, ако не подлежи на по-тежко наказание.

Чл. 215. (1) Който използва без разрешение специално техническо средство при издирване на археологически обекти или при археологически разкопки, се наказва с глоба в размер от 1000 до 3000 лева, ако не подлежи на по-тежко наказание.

(2) Техническото средство по ал. 1 се отнема в полза на държавата.

Чл. 216. (1) Който не извърши регистрация по чл. 146, ал. 2 се наказва с глоба, съответно с имуществена санкция, в размер от 300 до 500 лева.

(2) Който извършва теренни проучвания със специално техническо средство по чл. 146, ал. 3, което не е регистрирано, се наказва с глоба в размер от 500 до 1000 лв.

Чл. 217. Който наруши разпоредбите на чл. 147, ал. 1, т. 3, 4 и 6, се наказва с глоба в размер от 1000 до 3000 лева.

Чл. 218. Лице по чл. 154, което не вземе мерки за запазване на откритата находка и не уведоми незабавно съответния орган, се наказва с глоба, съответно имуществена санкция, в размер от 3000 до 5000 лева.

Чл. 219. (1) Който осъществява консервация и реставрация или изготвя проекти за консервация и реставрация, без да е вписан в регистъра по чл. 157, ал. 1, се наказва с глоба в размер от 500 до 1500 лева.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на лице, което осъществява консервация и реставрация без непосредствено ръководство на лице, вписано в регистъра по чл. 157, ал. 1.

(3) Който осъществява консервация и реставрация, без да са налице необходимите материални условия за съответната дейност, се наказва с глоба в размер от 1000 до 2000 лева.

Чл. 220. (1) Който извършва консервация и реставрация на движими културни ценности национално богатство без разрешение на министъра на културата, се наказва с глоба в размер от 1000 до 2000 лева.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на лице, което извършва консервация и реставрация на движими културни ценности национално богатство в нарушение на задължителните предписания, дадени в разрешението на министъра на културата.

Чл. 221. Който извършва действия по изработването на копия, реплики или предмети с търговско предназначение, които налагат непосредствен контакт или въздействие върху културната ценност, без да е вписан в регистъра по чл. 157, ал. 1 се наказва с глоба в размер от 500 до 1500 лева.

Чл. 222. (1) Който изработва копия на културна ценност в нарушение на изискванията на чл. 165 и 166, се наказва с глоба, съответно имуществена санкция, в размер от 5000 до 10 000 лева.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на лице, което изработва реплика в нарушение на изискванията на чл. 167.

(3) Средствата за извършване на нарушенията по ал. 1 и 2 се отнемат в54 полза на държавата.

(4) Вещите по ал. 1 и 2 се отнемат в полза на държавата.

Чл. 223. Който изработва копия, реплики или предмети с търговско предназначение без предварително съгласие на собственика на културната ценност или на директора на съответния музей, се наказва с глоба, съответно имуществена санкция, в размер от 5000 до 10 000 лева.

Чл. 224. Който изработва копия или реплики на културни ценности със световно или национално значение или национално богатство без разрешение на министъра на културата, се наказва с глоба, съответно имуществена санкция, в размер от 10 000 до 20 000 лева.

Чл. 225. Който не предприеме необходимите мерки по чл. 174, ал. 3 се наказва с глоба в размер от 500 до 1500 лева.

Чл. 226. Лице по чл. 180, ал. 2, което извършва дейност по опазване на културни ценности и не предостави безвъзмездно в предвидения срок екземпляр от изготвените документи на НИПК или на съответния музей, се наказва с глоба в размер от 300 до 500 лева.

Чл. 227. Който не изпълни друго задължение, произтичащо от този закон се наказва с глоба, съответно имуществена санкция, в размер от 300 до 500 лева.

Чл. 228. (1) Актовете за установяване на нарушенията по този закон се съставят от длъжностни лица – инспектори, а в случаите по чл. 211, предложение първо – от митническите органи.

(2) Наказателните постановления се издават от директора на Инспектората, а в случаите по чл. 189 и 190, ал. 2 – от кмета на съответната община.

(3) Петдесет на сто от сумите от глоби и имуществени санкции, постъпват по сметката на Национален фонд "Култура", а останалите - по бюджета на Министерството на културата. Средствата, които постъпват в бюджета на Министерството на културата, се разходват само за развитие на материалната база и за повишаване на квалификацията, както и за стимулиране на служителите на инспектората.

Чл. 229. Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Държавните и общинските художествени галерии са със статут на музеи.

§ 2. Този закон въвежда Директива 93/7/ЕИО на Съвета относно връщането на паметници на културата, които са незаконно изнесени от територията на държава членка.

§ 3. (1) Министерството на културата съвместно с Министерството на вътрешните работи, Агенция "Митници" и други ведомства, определени от Министерския съвет, изграждат и поддържат Национална система за обменна информация за издадените разрешения за износ на културни ценности, както и за отказите за издаване на такива, която осигурява осъществяването на взаимодействие и обмен на данни, свързани с опазването на културни ценности.

(2) Управлението, контролът и използването на системата по ал. 1 се извършват по ред, определен от Министерския съвет.

(3) Средствата за внедряване, поддържане, експлоатация и развитие на системата се осигуряват от бюджетите на министерствата и ведомствата по ал. 1.

§ 4. По смисъла на този закон:

1. „Индикативна листа за културното и природно наследство на Република България” е списъкът по чл. 11, ал. 1 от Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство.

2. „Специални технически средства” са всички геодезични уреди и геофизична апаратура, използвани преди, по време и след теренните археологически проучвания.

3. „Обществени колекции” са тези, които са собственост на държава членка, на орган на местна или регионална власт в държава членка или на институция, намираща се на територията ѝ, която е определена като обществена в съответствие с националното ѝ законодателство и е собственост на или се финансира в значителна степен от тази държава членка или от орган на местната или регионалната власт.

4. „Незаконно изнесени от територията на държава членка” са културни ценности национално богатство, които:

а) са изнесени от територията на държава членка в нарушение на правилата за опазване на националното богатство;

б) не са върнати след изтичането на срока за законен временен износ или в нарушение на друго условие, уреждащо такъв временен износ.

5. „Отправила искане държава членка” е държавата членка, от чиято територия е била незаконно изнесена движимата културна ценност национално богатство.

6. „Държава членка, до която е отправено искане" е държавата членка, на56 чиято територия се намира незаконно изнесената от територията на друга държава членка движима културна ценност национално богатство.

7. „Връщане" е фактическото връщане на движимата културна ценност национално богатство, на територията на отправилата искане държава членка.

8. „Ползвател" е лице, в полза на което е учредено вещно право на ползване върху вещь – културна ценност, или което я ползва на друго правно основание без да е неин собственик.

9. „Държател" е физическо или юридическо лице, което по силата на този закон упражнява фактическа власт върху движима културна ценност - държавна собственост.

10. „Интегрирана консервация" включва различни мерки, целящи да увековечат културното наследство като част от съответната среда, сътворена от човека и природата, като използването и приспособяването на обектите на наследството са за нуждите на обществото.

11. „Теренна консервация" включва индиректни и директни дейности, които целят предотвратяване на увреждането и разрушаването на разкопките и загуба на свързана с тях информация, чрез осигуряване на оптимален режим на разкриване, полево съхранение, опаковане, транспорт и депониране.

12. „Повторно" е нарушението, извършено в едногодишен срок от влизане в сила на наказателното постановление, с което на нарушителя се налага наказание за същото по вид нарушение.

13. „Системно" е нарушението, извършено три или повече пъти в едногодишен срок от влизане в сила на първото наказателно постановление, с което на нарушителя се налага наказание за същото по вид нарушение.

14. „Монетовидни предмети" са жетони, пендари за украси, накити и други, които не притежават признаците на монети.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 5. (1) В 3-месечен срок от влизане в сила на закона лицата, които упражняват фактическа власт върху движими археологически паметници на културата, са длъжни да поискат тяхната идентификация и регистрация като движими културни ценности по реда на този закон. Към искането се прилага декларация, в която се описват вещите по изречение първо, с посочване на произхода им и способа за тяхното придобиване.. За деклариране на неверни обстоятелства лицето носи отговорност по чл. 313 от Наказателния

кодекс. Директорът на съответния музей издава на лицето удостоверение за изпълнение на задълженията му по изречение първо и второ.

(2) При установяване на правото на собственост върху движими археологически културни ценности, идентифицирани като национално богатство по реда на този закон, лицата по ал. 1 не могат да се позовават на изтекла придобивна давност.

(3) Лицата, които в срока по ал. 1 са поискали идентификация и регистрация, но не са установили правото си на собственост върху движимите археологически културни ценности - национално богатство, се считат за техни държатели. Министърът на културата удостоверява качеството им на държатели по този закон и им издава удостоверение за установяване на това обстоятелство.

(4) Удостоверението по ал. 2 е лично и непрехвърлимо. При смърт на държателя неговите наследници могат в двумесечен срок от приемане на наследството да поискат да им бъде издадено удостоверение за държател.

(5) Лицата по ал. 1-4 имат правата по чл. 103, ал. 1, т. 1 и задълженията по чл. 104, т. 1, 3 и 4.

(6) Сделки на разпореждане с движими археологически културни ценности, идентифицирани по реда на този закон, като национално богатство, са нищожни.

(7) Идентифицираните по реда на този закон движими археологически културни ценности които не са национално богатство се продават само на търг по реда на чл. 111. Лицето на което е издадено разрешение за организиране на търг, е длъжно да поиска удостоверението за тяхната идентификация.

(8) При организиране на търг с неидентифицирани по реда на този закон движими културни ценности, министъра на културата отнема разрешението по чл. 112.

§ 6. Движимите археологически културни ценности, за които не е била поискана идентификация в срока по § 5, ал. 1., се изземват въз основа на заповед на министъра на културата на основание мотивирано предложение на Министерството на вътрешните работи, Прокуратурата и Съдът.

(2) Заповедта на министъра на културата за изземването на вещите по ал. 1 се изпълнява по административен ред със съдействието на полицията.

(3) Заповедта по ал. 2 подлежи на обжалване по реда на АПК. Обжалването не спира изпълнението на заповедта, освен ако съда не разпореди друго.

§ 7. С влизането в сила на закона преминават в собственост на общините всички движими културни ценности – държавна собственост, с изключение на археологическите културни ценности, които са инвентирани във фондовете на общинските музеи.

§ 8. (1) В 3-месечен срок от влизането на закона в сила НИПК предоставя на Агенцията по вписванията списък на заварените декларираните и обявени недвижими паметници на културата.

(2) Агенцията по вписванията вписва в имотните регистри обектите от списъка по ал. 1 в двумесечен срок от представяне на списъка.

§ 9. (1) Националният институт за паметниците на културата в 58-годишен срок от влизането на закона в сила извършва идентифициране, деклариране и регистриране на заварените недвижими паметници на културата.

(2) Списък на обектите по ал. 1 се предоставя на Агенцията по вписванията.

§ 10. В 6-месечен срок от влизането в сила на закона министърът на културата изготвя планове за управление на обявените недвижими паметници на културата от световно значение.

§ 11. (1) Държавните и общински музеи в 5-годишен срок от влизането в сила на закона извършват инвентаризация на движимите паметници на културата, включени в музейните фондове.

(2) Държавните и общински музеи в срока по ал. 1 извършват задължително идентификация на придобитите от тях вещи, които не са включени в музейните фондове.

§ 12. Директорите и служителите в държавните и общинските музеи и в музеите със смесено участие в едномесечен срок от влизането на закона в сила подават декларацията по чл. 33, ал. 2.

§ 13. Законът отменя Закона за паметниците на културата и музеите (ДВ, бр. 29 от 1969 г., изм., бр. 29 от 1973 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 87 от 1980 г., бр. 102 от 1981 г., бр. 45 от 1984 г., бр. 45 от 1989 г., бр. 10 от 1990 г., бр. 14 от 1990 г., бр. 112 от 1995 г., бр. 31 от 1996 г. - Решение № 5 на Конституционния съд от 1996 г., изм., бр. 44 от 1996 г., бр. 117 от 1997 г., бр. 153 от 1998 г., бр. 50 от 1999 г., бр. 55 от 2004 г., бр. 28 от 2005 г., бр. 94 от 2005 г., бр. 21 от 2006 г., бр. 30 от 2006 г.).

§ 14. В чл. 70 от **Кодекса на международното частно право** думите „дадена вещ, включена в културното наследство” се заменят с „движима културна ценност – национално богатство”

§ 17. В **Закона за биологичното разнообразие** (ДВ) навсякъде думите „паметниците на културата” и „Закона/ът за паметниците на културата и музеите” се заменят съответно с „културните ценности” и „Закона/ът за културното наследство”.

§ 18. В **Закона за военните паметници** (ДВ) навсякъде думите „паметници на културата” и „Закона за паметниците на културата и музеите” се заменят съответно с „културни ценности” и „Закона за културното наследство”.

§ 19. В **Закона за горите** (ДВ) навсякъде думите „паметници на културата” и „Закона за паметниците на културата и музеите” се заменят съответно с „културни ценности” и „Закона за културното наследство”.

§ 20. В **Закона за закрила и развитие на културата** (ДВ) се правят следните изменения:

1. В чл. 31, ал. 1:

- а) точка 5 се отменя;
- б) в т. 6 думите „по чл. 34, 34а, 35, 35а, 35б и 35в от Закона за паметниците на културата и музеите, наложени с наказателни постановления, издадени от министъра на културата” се заменят с „по Закона за културното наследство”.
- в) в т. 8 думите „паметници на културата” се заменят с „културни ценности”.

2. В § 1, т. 2 се изменя така:

“2. „културна ценност” е нематериално или материално свидетелство за човешко присъствие и дейност, което е от значение за индивида, общността или обществото и притежава научна или културна стойност.”

§ 21. В Закона за защитените територии (ДВ) се правят следните изменения:

- 1. В чл. 6, ал. 3 думите „Паметниците на културата” и „Закона за паметниците на културата и музеите” се заменят съответно с „Културните ценности” и „Закона за културното наследство”.
- 2. В чл. 61 думите „паметници на културата” се заменят с „културни ценности”.

§ 22. В Закона за Националния архивен фонд (ДВ) се правят следните изменения:

- 1. В чл. 33, ал. 1, т. 7 думите „Националния регистър на недвижимите паметници на културата, документи за недвижими паметници на културата” се заменят с „Националния регистър на недвижимите културни ценности”.
- 2. В чл. 34 думите „Закона за паметниците на културата и музеите” се заменят със „Закона за културното наследство”.

§ 23. В Закона за туризма (ДВ) се правят следните изменения:

- 1. В чл. 3, ал. 3, т. 8 думите „паметниците на културата” и „Закона за паметниците на културата и музеите” се заменят съответно с „културните ценности” и „Закона за културното наследство”.
- 2. В чл. 10, ал. 2, т. 1 думите „паметниците на културата” се заменят с „културните ценности”.

§ 24. В Закона за устройство на Черноморското крайбрежие (ДВ) навсякъде думите „паметници/те на културата” и „Закона за паметниците на културата и музеите” се заменят съответно с „културни/те ценности” и „Закона за културното наследство”.

§ 25. В Закона за държавната собственост (ДВ) в чл. 31 думите „паметници на културата” се заменят с „културно наследство”.

§ 26. В Закона за общинската собственост (ДВ) чл. 20 думите „Паметници на културата” се заменят с „Културни ценности”.

§ 27. В Закона за подземните богатства (ДВ) навсякъде думите „пааметници на културата” се заменят с „културно наследство”.

§ 28. В Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи (ДВ) чл. 4, ал. 4 думите „пааметници на културата” се заменят с „културни ценности”.

§ 29. В Закона за енергийната ефективност (ДВ) чл. 16, ал. 3, т. 1 думите „пааметници на културата” се заменят с „културни ценности”.

§ 30. В Закона за занаятите (ДВ), в Приложение № 1 към чл. 3, ал. 1 в I група:

1. В заглавието запетаята след думата „строителството” и думата „реставрацията” се заличават.
2. Точка 10 се отменя.

§ 31. В Закона за Камарата на строителите (ДВ) навсякъде думите „пааметници/те на културата” се заменят с „културно/то наследство”.

§ 32. В Закона за местните данъци и такси (ДВ) навсякъде думите „пааметници на културата”, „исторически и културни пааметници”, „пааметници на културата и на историческото наследство” се заменят с „културни ценности”.

§ 33. В Закона за опазване на околната среда (ДВ) в чл. 93, ал. 4, т. 3, буква „е” думите „пааметници на културата, определени по реда на Закона за пааметниците на културата и музеите” се заменят с „културните ценности, определени по реда на Закона за културното наследство”.

§ 34. В Закона за корпоративното подоходно облагане (ДВ, бр. 105 от 2006 г., изм., бр. 52, 108 и 110 от 2007 г.,) в чл. 31, ал. 1 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова т. 14:
„14. държавата, общината или на музея на културна ценност, идентифицирана и регистрирана при условията и по реда на Закона за културното наследство;”
2. Досегашните точки 14, 15, 16, 17 и 18 стават съответно точки 15, 16, 17, 18 и 19.

§ 35. В Закона за устройство на територията (ДВ, бр. 1 от 2 януари 2001 г., в сила от 31 март 2001 г., изм., бр. 41 от 24 април 2001 г., бр. 111 от 28 декември 2001 г., бр. 43 от 26 април 2002 г., бр. 20 от 4 март 2003 г., бр. 65 от 22 юли 2003 г., бр. 107 от 9 декември 2003 г., бр. 36 от 30 април 2004 г., бр. 65 от 27 юли 2004 г., бр. 28 от 1 април 2005 г., в сила от 1 април 2005 г., бр. 76 от 20 септември 2005 г., бр. 77 от 27 септември 2005 г., бр. 88 от 4 ноември 2005 г., бр. 94 от 25 ноември 2005 г., в сила от 25 ноември 2005 г., бр. 95 от 29 ноември 2005 г., в сила от 1 март 2006 г., бр. 103 от 23 декември 2005 г., бр. 105 от 29 декември 2005 г., в сила от 1 януари 2006 г., бр. 29 от 7 април 2006 г., бр. 30 от 11 април 2006 г., в сила от 12 юли

2006 г., бр. 34 от 25 април 2006 г., в сила от 1 януари 2008 г., бр. 37 от 5 май 2006 г., в сила от 1 юли 2006 г., бр. 65 от 11 август 2006 г., в сила от 11 август 2006 г., бр. 76 от 15 септември 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г., бр. 79 от 29 септември 2006 г., бр. 82 от 10 октомври 2006 г., бр. 106 от 27 декември 2006 г., в сила от 28 януари 2007 г., бр. 108 от 29 декември 2006 г., бр. 41 от 22 май 2007 г., бр. 61 от 27 юли 2007 г., в сила от 27 юли 2007 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 113 се създава ал. 6:

“(6) При измененията на подробните устройствени планове за защитени територии за опазване на културното наследство или за части от тях задължително се изготвят и работни устройствени планове в обхват имотите, за които се отнася изменението и непосредствено съседните им имоти.”

2. В чл. 125, ал. 5 се изменя така:

„(5) Заданието по ал. 1 за защитени територии на културно-историческото наследство се съгласува с Националния институт за паметниците на културата при условията и по реда на Закона за културното наследство.”

3. В чл. 140:

а) Създава се нова ал. 4:

“(4) За строежи в границите на недвижими културни ценности и в охранителните зони на единични културни ценности визата за проектиране се издава с нанесени в нея задължителни линии на застрояване.”

б) Досегашните ал. 4, 5 и 6 стават съответно ал. 5, 6 и 7.”

4. В чл. 148, ал. 4, изречение четвърто се изменя така: „Разрешение за строеж на обекти в защитени територии за опазване на културното наследство се издава при спазване разпоредбите на Закона за културното наследство.”

5. В чл. 151 ал. 2 се изменя така:

“(2) За недвижими културни ценности ал. 1 не се прилага.”

6. В чл. 195:

а) алинея 2 се отменя;

б) в ал. 3 думите „или 2” и изречение второ се заличават.

в) в ал. 5 думите „или 2” се заличават;

г) в ал. 7 думите „или 2” се заличават;

7. В чл. 196, ал. 1, изречение второ се заличава.

8. В чл. 197, ал. 1 текстът след думата ”кадастър” се заличава.

9. Създава се чл. 197а:

„Чл. 197а. За недвижими културни ценности се прилага Закона за културното наследство.”

10. В § 5, т. 38 от допълнителните разпоредби след думата “надстройки”⁶² се поставя запетая и се добавя “укрепителните, възстановителни, консервационни и реставрационни работи по недвижими културни ценности”.

11. Навсякъде в закона думите:

а) „културно-историческо/то наследство” се заменят с „културно/то наследство”;

б) „паметници на културата” се заменят с „културни ценности”;

в) „Закона за паметниците на културата и музеите” се заменят със „Закона за културното наследство”.

§ 36. Член 106, ал. 2 и чл. 119 влизат в сила от 1 януари 2010 г.

София,2008 г.

Народни представители:

МОТИВИ

Културното наследство е ценност на обществото, чието значение в условията на глобализация все повече ще определя избора на средата и качеството на живот. Културното наследство е ресурс за духовно оцеляване, но също и незаменим ресурс за устойчиво развитие. Затова в цивилизованите страни отношението на властите към културното наследство е мерило за политическа мъдрост и далновидност.

Ефективното използване и съхраняване на културното наследство е основен акцент в европейските политики. То се разглежда като инструмент за икономически растеж, социална и духовна интеграция и като важен фактор за съхраняване и мултиплициране на културното многообразие като запазената марка на Европа. Нещо повече, европейските институции все по-често предлагат политики и инициативи, които използват културното наследство като мощно средство за комуникация и за формиране на чувство за европейска принадлежност сред гражданите на Европейския съюз.

Действащата нормативна уредба в България от години не съответства на добрите практики и модели на цивилизовано отношение към собственото национално културно-историческо наследство. Въпреки поредицата изменения и допълнения през годините, действащият от 1969 г. Закон за паметниците на културата и музеите носи тежненията и духа на една съвсем различна и вече изживяна епоха и остава крайно непригоден към съвременните условия и модерните културни политики. Бяха нужни близо 40 години странстване в пустинята на безотговорността и деструктивната апатия към едно от най-ценните и конкурентни национални богатства, за да узрее българското общество и неговото политическо представителство до едно отговорно и достойно поведение и най-сетне да демонстрира решителност за промяна на статуквото.

Предложеният законопроект не просто обогатява националната законодателна традиция в областта на опазване на културното наследство, което е едно от най-старите в Европа. Този нормативен акт транспонира в българската правна среда европейските директиви, модели и политики за ефективно издирване, идентифициране, съхраняване, консервация, реставрация и социализация на културните ценности, като съдейства на държавните и местните институции за съхраняване и опазване на българското културно наследство и природно богатство по адекватен начин.

Законопроектът има и друго достойнство, което се проектира в правните му последици. Този законопроект е бариера срещу иманярството, ограничава възможностите за развитие на черния пазар на културни ценности, създава правила и прозрачност в собствеността, движението, ползването и търговията с тях, и чрез това прегражда пътя на организираната престъпност, търгуваща от години безпрепятствено с антики и национално богатство. Предложеният проект мобилизира компетентните органи и власти, създава ясни и прозрачни правила на ефективна комуникация за решително противодействие срещу злоупотребата с националната ни памет и достойнство.

Законопроектът кодифицира материята в областта на културното наследство и е структуриран в две части, състоящи се от дялове, глави и раздели, съгласно изискванията на Закона за нормативните актове и Указа за неговото прилагане.

Първата част съдържа общи разпоредби, свързани с предмета, целите и принципите на закона. Проектът определя културното наследство като *съвкупност от културни ценности, носители на историческа памет с научна или културна стойност*, като нормите му позволяват реализирането на няколко **основни принципа**:

- Равнопоставеност на различните видове културно наследство при осъществяването на неговата защита, като националното културно наследство е обект на особена правна закрила;
- Децентрализация на управлението и финансирането на дейностите по опазване на културното наследство;
- Публичност и прозрачност при управление на дейностите по опазване на културното наследство.

Дял Втори от тази част е посветен на **Националната система по опазване на културното наследство**, която включва държавните и общинските органи за управление и контрол на дейностите по опазване на културното наследство, както и културните организации. **Органите** за управление на културното наследство са Министерският съвет, министърът на културата, общинските съвети и кметовете. В структурата на Министерството на културата се създава Инспекторат, който осъществява контрол за спазване изискванията на закона и изпълнението на задълженията на физическите и юридическите лица. Културните организации по опазване на културното наследство са Националният институт за паметниците на културата и музеите.

Законопроектът въвежда различни критерии за **видовете музеи** – по тематичен обхват (общински и специализирани), по форма на собственост (държавни, общински, частни и със смесено участие) и по териториален обхват (национални, регионални общински и местни общински). Подробно са регламентирани музейните фондове, дейностите, които музеят може да осъществява, както и начините за тяхното финансиране. Основен принцип на правната регламентация е, че собственикът на музея осъществява управлението и финансирането на дейностите, които музеят извършва.

Втората част регламентира дейностите по опазване на нематериалното и материалното - недвижимо и движимо, културно наследство.

В **Дял първи** от тази част се дефинира **нематериалното културно наследство** и се посочва компетентния орган, ръководещ съответните политики – Национален съвет за нематериалното културно наследство към министъра на културата. Съставът, функциите и дейността на съвета, както и условията и редът на предвидения в закона регистър на този вид наследство ще бъдат допълнително уредени в актове на министърът на културата.

Дял втори е посветен на дейностите по опазване на **материалното културно наследство – недвижимо и движимо**. Въвеждат се критериите, въз основа на които се извършва **класификацията и категоризацията** на движимите и недвижими културни ценности.

Цялата **Глава десета** с шест раздела съдържа рамката на дейностите по опазване на **недвижимото културно наследство**.

Подробно е уредена процедурата по идентифициране, деклариране и регистриране на културните ценности. Посочени са органите които предоставят статут на недвижима културна ценност. Техните актове се вписват в националния регистър, който се води от НИПК.

Детайлно са регламентирани правата и задълженията на собствениците и ползвателите на недвижими културни ценности. Важна цел на тези текстове е да се гарантира защитата на недвижимите културни ценности от увреждане или разрушаване, като се предвижда ясна и ефективна процедура на взаимодействие между компетентните органи, от една страна и собствениците и ползвателите, от друга. Предвижда се вписване на законна ипотека върху недвижим имот – културна ценност при неизпълнение от страна на собствениците на задълженията им по опазване или възстановяване на щети, свързани с недвижима културна ценност (чл.68). Ипотеката се вписва в полза на общината или държавата за обезпечение на вземането им за направените от тях разноски. Мярката представлява необходимо завръщане на държавата към грижата за недвижимото културно наследство, без да се накърнява правото на собственост.

Проектът предвижда **териториално-устройствена защита** на недвижимото културно наследство, която обхваща режими по опазване, устройствени схеми, планове за управление и финансиране на конкретни дейности.

Проектът въвежда и съвременни добри практики за стопанисване на недвижимо културно наследство чрез **концесия**, като изрично са посочени предвидените изключения. Условие за предоставяне на концесия на недвижими културни ценности – държавна и общинска собственост, е стриктното спазване на режимите за опазването им. Концесионирането на недвижимо културно наследство е европейска практика, основана на принципите на доброто публично-частно партньорство при ясни, прозрачни и обществено полезни принципи и правила. Органите за предоставяне на концесията са министърът на културата, респективно кметът на общината. Важно е, че с концесионния договор не могат да се променят режимите за опазване, определени по реда на закона. Предвидено е определена част от паричните постъпления от концесионните плащания и от гаранции и обезщетения да се разходват за консервация и реставрация на недвижими културни ценности.

Съществени за публичния интерес са текстовете на **Глава единадесета** от законопроекта в седем раздела, свързани с опазването на **движимото културно наследство** – територия, която действащият закон пренебрегва през годините. Опазването се осъществява чрез **издирване, идентификация и регистрация**.

Идентификацията се извършва от държавните и регионалните общински музеи. Когато културната ценност представлява национално богатство, статутът ѝ се предоставя от министъра на културата.

От изключително значение за създаване на единен информационен масив за движимото ни културно наследство, какъвто липсва до момента, ще бъде бъдещият регистър на движимите културни ценности към министъра на културата. Предвижда се издаване на паспорт с идентификационни данни за всички движими културни ценности, съставляващи национално богатство. Това е допълнителна гаранция за устойчиво проследяване и ефективно опазване.

За първи път проектът дава определение на понятието „**колекция**” и на „**колекционер**”, като посочва правата и задълженията на собствениците и ползвателите на движими културни ценности. Поддържането на регистър на колекциите от колекционера е поредната мярка за въвеждане на информираност и ред по отношение отговорното притежаване и разпореждане с движими ценности, както и за проследяване на тяхното движение.

Със законопроекта се предоставя възможност за извършване на **сделки** с движими културни ценности само, ако същите са идентифицирани и регистрирани. За сделки с културни ценности – национално богатство е необходимо да се уведоми министъра на културата, който може да упражни правото на първи купувач. Не могат да бъдат предмет на сделки археологическите културни ценности – публична държавна собственост. Дава се възможност и на музеите да извършват сделки с културни ценности, но само от обменния си фонд и след разрешение на министъра на културата, ръководителя на ведомството или кмета на общината.

Търговска дейност с културни ценности могат да извършват и лица, регистрирани по Търговския закон или по Закона за кооперациите, а **търг (аукцион)** може да извършват само лица, регистрирани като акционерно дружество и получили разрешение от министъра на културата. Изискванията за провеждане на търг са подробно регламентирани и при неспазването им е предвидена административнонаказателна отговорност.

Въвеждането на ясни законови правила за извършване на сделки и търговска дейност с движими културни ценности е сред най-съвременните и модерни по дух разпоредби в законопроекта и следва добрите европейски практики. С тях се попълва една отдавна и многократно отбелязвана празнота в правната ни регламентация, чиято липса стимулираше развитието на черния пазар на движими ценности и поощряваше престъпната дейност.

Законопроектът е хармонизиран с европейското право, и по въпросите, свързани с **износа и временния износ** на движими културни ценности от територията на страната. Те се извършват с разрешение или сертификат за износ и в съответствие с изискванията на Регламент 3911/1992 относно износа на културни ценности. Законопроектът подробно транспонира и изискванията на Директива 93/7/ЕИО относно връщането на паметници на културата, които са незаконно изнесени от територията ни и са открити на територията на друга държава членка. С тези норми България посреща не само очакванията на обществото за запазване на националното богатство в пределите на страната ни, но и гарантира европейски стандарт и ефективни действия за връщане на незаконно изнесените ценности.

Сред най-ключовите норми от огромен обществен интерес са текстовете в **Глава дванадесета** от законопроекта **“Археологическо културно наследство”**. Известно е, че по данни на ЮНЕСКО страната ни е на трето място по богатство на археологическото културно наследство в Европа, след страни като Италия и Гърция.. Археологическите обекти – движими и недвижими, са обявени за публична държавна собственост, Археологическите обекти се издирват и изучават като културни ценности чрез теренни проучвания, които се извършват с разрешение на министъра на културата, въз основа на експертно становище на Съвета за теренни проучвания. Проектът съдържа процедурата по издаване на разрешения, изискванията към лицата, които кандидатстват за извършване на теренни проучвания и състава на Съвета за теренни проучвания. Оперативният контрол на теренните проучвания се извършва от Инспектората към Министерството на културата. Тази процедура гарантира обективност, баланс на интересите и отговорностите, свързани с издаването на разрешения за теренни проучвания, като съдейства за развитието на археологическата наука и за повишаване квалификацията на археолозите. Чрез въвеждане на регистрационен режим за притежаваните от ФЛ и ЮЛ метал-детектори и друга геофизична техника се препятства иманярството и се обезпечава ефективен контрол върху използването на тази техника по предназначение.

Глава тринадесета е посветена на **консервацията и реставрацията** на б7 движими и недвижими културни ценности. Това е системен процес от директни действия, които целят предотвратяване на разрушаването, стабилизация на състоянието им, както и улесняване на тяхното възприемане и оценка при максимално запазване на автентичността им. Дейности по консервация и реставрация се осъществяват от лица или под непосредственото ръководство на лица, вписани в публичен регистър, който се води в Министерството на културата.

Консервацията и реставрацията на движими културни ценности – национално богатство, се извършват с разрешение на министъра на културата при задължителни предписания, а заданията за проектиране и проектите за консервация и реставрация на недвижими културни ценности се съгласуват с НИПК.

В **Глава четирнадесета** с съдържа уредба по отношение на **възпроизвеждането и разпространението** на културните ценности. Тези норми имат изключително практическо значение не само за въвеждане на ред и правила, които пазят оригинала от злоупотреба и фалшификации, но създават механизъм за самофинансирането на музеите и разширяване на портфолиото от спомагателни и допълнителни дейности.

Глави петнадесета и шестнадесета от законопроекта са посветени на **представянето и документирането** на културното наследство.

Представянето на културните ценности се осъществява при условия и по начин, които не поставят под заплаха физическата цялост, с цел разкриване и популяризиране на културната и научната им стойност пред обществото.

Всяка дейност по опазването и представянето на културните ценности се документира. НИПК поддържа национален документален архив - за недвижимите културни ценности, а за движимите културни ценности – съответният музей поддържа научен архив.

Глава седемнадесета “Контрол” заслужава специално внимание, доколкото се създава законодателна рамка за упражняване на системна, координирана и ефективна контролна дейност. Предвижда се контролът по изпълнение на закона да се осъществява от Инспекторат към Министерство на културата, който се състои от централно управление и териториални инспекторати за опазване на културното наследство. Контролните органи имат следните функции; да извършват проверки на място или по документи, да съставят актове за административни нарушения и да прилагат принудителни административни мерки. При осъществяване на своята дейност, инспекторите могат да си взаимодействат с органите на Министерството на вътрешните работи, Агенция „Митници”, Държавна агенция „Национална сигурност”, прокуратурата и други държавни и общински органи, както и с физически и юридически лица.

Съвсем актуално звучене в този правен контекст имат разпоредбите, свързани с **преодоляване на конфликта на интереси**. С оглед установяване и отстраняване на подобен конфликт, законопроекът предвижда инспекторите, длъжностните лица от НИПК и от музеите да подават декларация по образец,

утвърден от министъра на културата за търговски, финансов или друг делови интерес, който те или свързани с тях лица имат във връзка с функциите им.

Законопроектът съдържа административнонаказателни разпоредби, а в допълнителните разпоредби се посочват определения на понятия, които се използват в проекта.

В преходните и заключителни разпоредби се внасят изменения в действащи закони, с цел уеднаквяване на понятия и синхронизиране с нормите на проекта на Закона за културното наследство.

С цел да поощри изваждането „на светло” на движимите археологически културни ценности и да се ограничи черния пазар с тях, разпоредбата на § 5, ал. 1, изр. първо от ПЗР на законопроекта предвижда административноправно задължение за заварените притежатели, съответно владелци на движими археологически културни ценности, да поискат тяхната идентификация и регистрация по реда на този закон в 3-месечен срок от влизането му в сила. При установяване на правото на собственост върху движими археологически културни ценности-национално богатство, фактическата власт върху която е била придобита до влизане в сила на този закон, не се допуска позоваване на изтекла придобивна давност.

Чрез незачитане на последиците от изтеклата придобивна давност за движими археологически културни ценности – *национално богатство* по § 5, ал. 2 ПЗР, владени от физически и юридически лица до влизане в сила на този закон, държавата изпълнява публично-правното си задължение по чл. 23, изр. второ от Конституцията по опазване на националното си културно и историческо наследство. Водена от конституционно прогласеното си задължение да опазва българското национално културно богатство (арг. от чл. 80 от Конституцията от 1947 г., чл. 31 от Конституцията от 1971 г., чл. 23, изр. второ от Конституцията от 1991 г.), както и на законодателно ниво от Освобождението **до 1 юни 1996г.** държавата неизменно е препятствала с императивни законови норми придобиването на движими археологически културни ценности от други правни субекти чрез забраната за придобиване по давност на вещи – държавна собственост (арг. от чл. 86 ЗС в редакцията му до 1. юни 1996 г.). Извършената на 1 юни 1996г. реформа във вещно правното ни законодателство (изм. в ЗС, влизане в сила на ЗДС и ЗОС) освободи от забраната за придобиване по давност всички имоти и вещи-частна държавна собственост (арг.от чл.86 ЗС), като подчини на режима на публичната държавна собственост единствено паметниците на културата от световно и национално значение (арг. от чл.2, ал.2, т.3 от ЗДС). С отмяната на чл.2, ал.2 т.3 от Закона за държавната собственост на ДВ, бр. 124/30. **октомври 1998 г.** с безпрецедентен парламентарен акт, държавата лиши от специална правна закрила движимите и недвижими паметниците на културата от световно и национално значение и на практика ги подчини на общия вещно правен режим на имотите и вещите – частна държавна собственост, с което допусна придобиването им по давност от ФЛ и ЮЛ- техни владелци.

Чрез разпоредбата на § 5, ал. 2 ПЗР от този законопроект държавата⁶⁹ предприема адекватна юридическа мярка срещу национално безотговорната отмяна на разпоредбата на чл. 2, ал. 2, т. 3 от Закона за държавната собственост (ДВ, бр. 124/30. октомври 1998 г.), като в интерес на цялото общество приобщава към фонда на държавната собственост тези движими археологически културни ценности – национално богатство, владени от физически или юридически лица след 30 октомври 1998 г.

Разпоредбата на § 5, ал. 2 от ПЗР е в правно-логическо съзвучие с правилото на чл. 140, ал. 2 от законопроекта, обявяващо движимите и недвижими археологически културни ценности за публична държавна собственост. Тя приобщава българското законодателство към правните системи на най-богатите на археологически културни ценности страни, които обявяват за *res extra commercium*, т.е. за вещи извън оборота, най-ценните си археологически паметници. В това отношение като сравнителноправни образци могат да послужат законодателствата на Гърция, Италия, Испания, Швейцария, Мексико и др.

На лицата, които в производството по § 5, ал. 1 не са представили документ, установяващ вещните им права върху движимите културни ценности, идентифицирани като национално богатство, министърът на културата издава удостоверение, че са държатели на тези ценности.

Чрез уреждане на правната фигура на държането *ex lege* от физически или юридически лица на движими археологически културни ценности- национално богатство, които винаги са били държавна собственост, разпоредбата на § 5, ал. 3, изр. първо ПЗР от законопроекта се явява продължител на постоянната политика на българската държава за тяхната особена закрила и внася яснота в отношенията по повод притежаването на движими археологически културни ценности, които никога не са напускали патримониума на държавата, независимо в чия фактическа власт се намират.

Правната фигура на държането *ex lege* прави възможно обхващането на движимите археологически културни ценности- национално богатство в установената в проектозакона система за регистрация и позволява по такъв начин „осветляването” им за държавата и обществото като част от българското културно наследство. Целта на законодателят е да предотврати укриването и незаконния износ, на тези ценности, като най-важна част от българското културно наследство. Чрез фигурата на държателя се стимулира съхраняването на тези културни ценности в естествената им културна среда и се гарантира оставането им в патримониума на държавата.

Разпоредбата на § 5, ал. 7 от законопроекта предвижда идентифицираните, по реда на този закон движими археологически културни ценности, които не са национално богатство, да се продават само на търг по реда и условията на чл. 111 от законопроекта, с цел да се обезпечи възможността на държавата да упражнява правото си на първи купувач. Организаторът на търга може да приеме за продажба

идентифицираните по реда на този закон движими археологически културни70 ценности, които не са национално богатство, само при представяне на удостоверение за тяхната идентификация. Неспазването на това изискване от страна на организатора на търга е основание за отнемане на издаденото му от министъра на културата разрешение по чл. 112 от законопроекта.

Движимите археологически културни ценности, за които не е била поискана идентификация и регистрация в срок, се изземват по административен ред със заповед на министъра на културата.

Вносител: Нина Чилова и група народни представители: